

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A ŠPANĚLSKÉ ÚPRAVY
MANŽELSTVÍ A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ ŠPANĚLSKÉ PRÁVNÍ
TERMINOLOGIE**

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, PhD.

Autor práce: Eliška Říhová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. května 2013

.....
Eliška Říhová

Poděkování

Děkuji JUDr. Mgr. Ivovi Petřu, PhD. za vstřícný přístup a čas, který mi věnoval během konzultací. Velmi mi pomohly odborné rady a připomínky, které mi poskytl při tvorbě této práce.

ANOTACE

Cílem této práce je zmapovat právní úpravy vzniku a zániku manželství v České republice a ve Španělsku, vytvořit přehledné a celistvé komparace úprav obou zemí a upozornit na nejzásadnější rozdíly a shody mezi nimi.

Práce je rozdělená do čtyř hlavních kapitol, které se dále dělí na menší části. První kapitola je o rodinném právu, jeho pramenech a historii v obou porovnávaných zemích. V druhé kapitole se zabývám vznikem manželství v České republice a ve Španělsku se zaměřením na jeho podmínky a formy. Třetí kapitola se naopak zabývá zánikem manželství ve zmíněných zemích. Na základě informací z těchto kapitol jsem každou zakončila komparativní analýzou, ve které upozorňuji na hlavní shody a odlišnosti dané problematiky. Poslední kapitola je věnována charakteristice právního jazyka a rozboru vybraných španělských termínů týkajících se vzniku a zániku manželství.

Práce je zakončena resumé ve Španělštině.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodinné právo, manželství, rozvod

ABSTRACT

The aim of this Bachelor thesis is the description of legal forms of formation and dissolution of marriage in the Czech Republic and Spain, creation of compact comparison of both legal forms.

The thesis is divided in four major chapters which are divided in smaller parts. The first chapter is about the family law, its legal sources and its history in both compared countries. The second chapter engages in the formation of marriage in the Czech Republic and Spain and it is focused on its conditions and forms. The third chapter deals with the dissolution of marriage in both compared countries. Each of those chapters is concluded by comparison which points out the most important differences and correspondences between them. The last chapter is dedicated to characteristic of legal language and analysis of representative terms related to formation and dissolution of marriage.

My Bachelor thesis is terminated by résumé in Spanish.

KEY WORDS

Family law, marriage, divorce

Obsah

Úvod	8
1. Rodinné právo	10
1.1. Předmět rodinného práva	10
1.2. Principy rodinného práva v ČR.....	11
1.3. Základní prameny rodinného práva	12
1.3.1 Základní prameny rodinného práva v ČR	13
1.3.2. Základní prameny rodinného práva ve Španělsku.....	15
1.4. Vývoj rodinného práva a uzavírání manželství na území České republiky	16
1.5. Vývoj rodinného práva a uzavírání manželství ve Španělsku	17
1.6. Komparativní analýza (rodinné právo a uzavírání manželství)	19
2. Vznik manželství	21
2.1. Zákonná definice manželství v ČR	21
2.2. Vznik manželství v ČR	21
2.2.1. Podmínky uzavření manželství.....	22
2.2.2. Překážky vzniku manželství	22
2.3. Formy uzavření manželství v ČR.....	24
2.3.1. Občanský sňatek	25
2.3.2. Církevní sňatek.....	26
2.3.3. Výjimečné formy uzavření manželství.....	27
2.4. Vztahy mezi manžely v ČR.....	27
2.5. Definice manželství ve Španělsku	29
2.6. Vznik manželství ve Španělsku	29
2.6.1. Podmínky uzavření manželství.....	29
2.6.2. Překážky vzniku manželství	30
2.7. Formy uzavření manželství ve Španělsku	32
2.7.1. Občanský sňatek	32
2.7.2. Církevní sňatek	33

2.7.3 Zázpis o uzavření manželství do Matriky (<i>Registro civil</i>)	33
2.7.4. Výjimečné formy uzavření sňatku.....	34
2.8. Vztahy mezi manžely ve Španělsku.....	34
2.9. Komparativní analýza (vznik manželství)	36
3. Zánik manželství.....	38
3.1. Zánik manželství v ČR.....	38
3.1.1. Zánik manželství smrtí, prohlášením manžela za mrtvého	38
3.1.2. Rozvod.....	39
3.2. Zánik manželství ve Španělsku	41
3.2.1. Rozluka (<i>separación</i>)	42
3.2.2. Rozvod (<i>divorcio</i>).....	43
3.2.3. Společné podmínky a následky neplatnosti, rozluky a rozvodu manželství .	44
3.2.4. Dočasná opatření vznikající podáním žaloby o neplatnost, rozluku či rozvod manželství.....	45
3.3. Komparativní analýza (zánik manželství).....	45
4. Rozbor právní terminologie rodinného práva	48
4.1. Charakteristika právního jazyka.....	48
4.2. Rozbor vybraných pojmů.....	49
4.3. Dvojjazyčný glosář.....	52
Závěr	55
Résumé.....	58
Seznam použitých zdrojů	60

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma komparativní analýzy české a španělské úpravy manželství, protože propojuje současně hned dvě části mého bakalářského studia: španělský jazyk a právo. Také jsem se chtěla zabývat něčím, co je mi blízké a může mi být v budoucnu i užitečné. Manželství je ve většině světových kultur velmi tradiční institucí. Jeho vznik je běžnou součástí lidského života a je spojen nejen s různými rituály, ale i s legálními pravidly a podmínkami. V současné době dochází v Evropě k poklesu sňatečnosti, kdy ve většině zemí EU bylo v roce 2011 uzavřeno nejméně sňatků za posledních padesát let.¹ Česká republika ani Španělsko nejsou výjimkami, ale i přes to má stále vznik manželství pro jejich obyvatele význam a manželství se nadále uzavírají. Mnohem aktuálnější jsou však v naší společnosti rozvody manželství, ke kterým v posledních desetiletích dochází v západních zemích čím dál tím častěji a bohužel tato tendence bude pravděpodobně pokračovat i do budoucna. Vznik i zánik manželství jsou tedy pro většinu lidí známé situace, ať už se s nimi ve svém životě setkali osobně, či je znají pouze ze svého okolí.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zmapovat právní úpravy vzniku a zániku manželství v České republice a ve Španělsku, vytvořit přehledné a celistvé komparace úprav obou zemí a upozornit na nejzásadnější rozdíly a shody mezi nimi. Jednotlivé úpravy rodinného práva, tedy i vzniku a zániku manželství, jsou v obou zemích ovlivněny historií, politickou situací a kulturou. Česká republika i Španělsko mají společné radikální změny politických režimů během dvacátého století a v kultuře zakořeněné křesťanství. Přesto se ale současná právní úprava vybrané problematiky v různých částech liší. Druhotným cílem mé práce je charakteristika a porovnání právní terminologie vzniku a zániku manželství. Hlavními metodami použitými pro tvorbu této práce jsou deskripce a komparace dané problematiky.

Domnívám se, že ačkoli obě země jsou ovlivněny křesťanskými tradicemi, česká právní úprava vzniku a zániku manželství na ně bere menší ohled než úprava španělská. Předpokládám, že v katolickém Španělsku bude mít větší váhu církevní sňatek a proces rozvodu manželství bude složitější než na našem území. Dále si myslím, že podmínky a překážky vzniku manželství jsou v obou zemích velmi podobné, protože vycházejí ze

¹Crude marriage rate, selected years, 1960- 2011, EUROSTAT:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics> (cit. 8.5.2013)

stejných kulturních tradic. Tyto hypotézy se snažím ve své práci potvrdit či vyvrátit na základě studia příslušných právních zdrojů.

Tuto bakalářskou práci tvoří čtyři hlavní kapitoly. V úvodní kapitole se věnuji rodinnému právu, konkrétně jeho definici, předmětu a principům. Uvádím základní platné prameny rodinného práva v České republice a ve Španělsku a popisuji jeho vývoj se zaměřením na vznik a zánik manželství.

Druhá, asi nejobsáhlejší, kapitola je věnovaná vzniku manželství jak na našem území, tak ve Španělsku. Popisuji zde převážně podmínky vzniku manželství a překážky, za kterých manželství vzniknout nesmí. Dále se zaobírám formami uzavření manželství v obou zkoumaných zemích a vztahy mezi manžely.

Třetí kapitola je protikladem části druhé, protože v ní popisuji způsoby zániku manželství, z kterých se nejvíce věnuji rozvodu.

Všechny tyto kapitoly jsou zakončeny komparativní analýzou dané problematiky, kde se vždy snažím najít společné a rozdílné části v příslušných právních úpravách.

Čtvrtá kapitola je od ostatních odlišná, protože se v ní více než zákonům samotným věnuji rozboru právní terminologie rodinného práva. Nejprve charakterizují právní španělštinu a následně porovnávám české překlady a španělské výklady vybraných termínů, které pak v závěru této části spolu s dalšími termíny z oblasti vzniku a zániku manželství zařazují do česko-španělského glosáře.

Primárními zdroji mé práce jsou právní předpisy obou zemí týkající se vzniku a zániku manželství, tedy český Zákon o rodině a španělský Občanský zákoník (*Código Civil*). Jako hlavní sekundární zdroje používám pro českou část České rodinné právo od M. Hrušákové a Z. Králíčkové a pro španělskou část Sistema de Derecho Civil od L. Díez- Picazo.

1. Rodinné právo

Rodinné právo lze definovat jako *souhrn právních norem, které regulují manželské a rodinné vztahy*.² Ve Španělsku patří do práva občanského. Na našem území se z něj v padesátých letech dvacátého století vydělilo a vytvořilo tak samostatný celek. Od roku 2014 se však do něj zase vrátí s účinností Nového občanského zákoníku. Zatímco definici rodiny bychom v právních normách stěží našli, manželství je přesně definováno zákonem o rodině. Rodinu nelze chápat jako samostatný subjekt právních vztahů, tím jsou pouze její jednotliví členové. Manželství a rodinu také nelze chápat jako synonyma. Založení rodiny je totiž hlavním cílem manželství. Rodina však může vzniknout i bez jeho uzavření. Může ji tedy tvořit nesezdaný pár a jeho děti, nebo na příklad jen jeden rodič žijící sám s dítětem. V rodině vznikají velmi blízké vztahy mezi jejími členy propojené citovou vazbou, což je v rámci právních vztahů spíše vzácné.

V následujících částech této kapitoly se budu věnovat předmětu a principům rodinného práva, dále jeho pramenům v českém a španělském právním řádu a také vývoji rodinného práva a jeho úpravy uzavírání manželství na území České republiky a Španělska.

1.1. Předmět rodinného práva

Ve Španělsku je předmět rodinného práva velmi podobný jako na našem území, a proto ho budu v této části popisovat pouze z českého pohledu. Předmětem rodinného práva v České republice jsou tři jednotlivé právní vztahy, které mezi členy rodiny mohou vznikat. Jsou to:

- 1) vztahy mezi manžely,
- 2) vztahy mezi rodiči a dětmi,
- 3) vztahy mezi účastníky náhradní rodinné výchovy.³

Vztahy mezi manžely vznikají na základě uzavření manželství svobodným dobrovolným prohlášením snoubenců. Podmínky i překážky uzavření manželství přesně určuje zákon o rodině. Stejně tak definuje práva a povinnosti manželů, která jsou

² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 12.

³ JANKŮ, M. a kol., *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 2. přepracované a doplněné vydání, Praha: C. H. Beck, 2006. s. 189.

osobního charakteru. Na druhou stranu majetkové vztahy manželů, které také uzavřením manželství i během jeho trvání vznikají, zákon o rodině upravuje *stejně podrobně jako kterékoliv jiné právní vztahy majetkového charakteru. Manželství může zaniknout pouze zákonem předepsaným způsobem.*⁴

Vztahy mezi rodiči a dětmi jsou upraveny již od vzniku těchto vztahů, tedy určením rodičovství. Zákon dále upravuje i vztahy vznikající mezi blízkými příbuznými: převážně mezi prarodiči a dětmi, mezi sourozenci, kterým zakazuje společný sňatek a mezi tzv. nevlastním rodičem a dítětem, který má povinnost podílet se na jeho výchově, pokud žijí společně. Ačkoli tyto vztahy probíhají pouze uvnitř rodiny, má stát právo do nich zasahovat v případě, že *rodina ve vztahu k nezletilým dětem neplní řádně všechny své funkce*⁵.

Posledním vztahem vznikajícím mezi členy rodiny, je vztah *mezi účastníky náhradní rodinné výchovy, tedy dětmi a osobami, kterým byly děti svěřeny do náhradní rodinné výchovy podle zákona*⁶. Podmínky, za kterých smí být nezletilé dítě svěřeno do výchovy jiných osob, než jsou jeho biologičtí rodiče, jsou upraveny zákonem stejně tak jako práva a povinnosti vznikající mezi nimi.

1.2. Principy rodinného práva v ČR

Základní cíle právní úpravy rodinného práva jsou pojmenovány v jeho principech. Týkají se všech druhů vztahů vznikajících v rámci rodinného práva a jsou obecně platné bez ohledu na momentální státní zřízení či ideologii. Základní tři principy rodinného práva jsou:

- 1) Princip blaha dítěte,
- 2) Princip rovnosti subjektů,
- 3) Princip vzájemné pomoci.⁷

Právní postavení dítěte a jeho ochrana je hlavním důvodem existence rodinného práva. Kdyby toto nebylo regulováno zákony, nemělo by smysl v zákonech upravovat i

⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 14.

⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., op. cit. s. 15.

⁶ JANKŮ, M. a kol., *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 2. přepracované a doplněné vydání, Praha: C. H. Beck, 2006. s. 189.

⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., op. cit. s. 17.

samotné manželství, jehož cílem je založení rodiny, tedy plození potomků a péče o ně. *Pojem blaho dítěte zná Deklarace práv dítěte z roku 1959 i Úmluva o právech dítěte z roku 1989. V současné době se s tímto pojmem setkáváme v ustanovení § 5 v Zákonu o sociálně-právní ochraně dětí.*⁸ Tento princip by měli ctít rodiče a vždy dopřát svým dětem co nejlepší podmínky pro život podle svých možností a schopností. Dále tento princip zastává soud, který při rodinněprávních sporech, vždy dbá na to, aby jeho rozhodnutí bylo v zájmu (nezletilého) dítěte. Pokud by mělo dojít ke střetu zájmů, ať už rodiče a dítěte nebo mezi více nezletilými dětmi, je dítěti přidělen opatrovník k ochraně jeho zájmů.

Princip rovnosti subjektů je bez problémů splněn v manželství již na základě zákona o rodině. Mezi rodiči a dětmi však k úplné rovnosti nedochází a běžným případem bývá nadřazené postavení rodičů, které musí děti poslouchat. V konkrétních právních vztazích je ale tento nepoměr mezi rodiči a dětmi upraven s ohledem na „slabší“ stranu, tedy v zájmu dětí. Stát a jeho orgány pak mají možnost jisté kontroly i intervence.

Třetí princip se zabývá vzájemnou pomocí, která v rámci rodinného práva nemusí zpravidla být vyvážená tak, jak tomu bývá v občanskoprávních vztazích. Subjekty rodinného práva plní své povinnosti dle svých možností a schopností. Manželé mají podle § 18 ZOR vzájemnou vyživovací povinnost. A také musí pečovat o uspokojování potřeb rodiny podle svých možností, schopností ale i majetkových poměrů, což jim ukládá § 19 ZOR. Děti mají naopak rodičům pomáhat podle svých schopností, a pokud mají vlastní příjem, musí přispívat na úhradu společných potřeb rodiny (§ 31 odst. 4 ZOR).

1.3. Základní prameny rodinného práva

Rodinné právo kromě jednotlivých zákonů, které detailně popisují jeho konkrétní pravidla, bývá zakotveno již v základních právních dokumentech státu-ústavách. Dále se pak rodinnému právu věnují i mezinárodní a evropské úmluvy.

⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 18.

1.3.1 Základní prameny rodinného práva v ČR

Na našem území je základním zdrojem právní úpravy rodinného práva Listina základních práv a svobod. Konkrétně článek 32, který zaručuje, že rodina i rodičovství jsou pod ochranou zákona, který poskytuje zvláštní ochranu i dětem a mladistvým. Zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky jsou zaručeny těhotným ženám. Dále je zdůrazněna rovnoprávnost dětí narozených v manželství i mimo ně. Toto ustanovení také zaručuje rodičům právo na péči o své děti a jejich výchovu. A opačně toto právo na rodičovskou péči a výchovu mají i děti. Listina také upravuje postavení rodičů, kteří pokud se o děti starají a vychovávají je, mají právo na pomoc státu. Tato práva mohou být rodičům omezena a nezletilé děti jim mohou být proti jejich vůli odebrány pouze rozhodnutím soudu na základě zákona.

Mezi hlavní současně platné prameny rodinného práva patří zákon o rodině (zák. č. 94/1963 Sb.), který nabyl účinnosti 1. 4. 1964 a byl již několikrát novelizován. Tento zákon upravuje rodinněprávní vztahy ve čtyřech částech, kterými jsou:

1. Manželství (§§ 1- 29)
2. Vztahy mezi rodiči a dětmi (§§ 30- 84)
3. Výživné (§§ 85- 103)
4. Závěrečná ustanovení (§§ 104- 109)

Podrobnější strukturou jeho první části se budu zabývat v dalších kapitolách. Rodinné právo se v padesátých letech dvacátého století vydělilo z práva občanského, ale některé části, týkající se rodiny a manželství v Občanském zákoníku zůstaly, např. majetkoprávní vztahy mezi manžely. To se ale opět změnilo od 1.1.2014, kdy vstoupil v účinnost Nový občanský zákoník, který obě práva znovu sjednotil. NOZ se rodinným právem zabývá v druhé části a dělí ho pouze na tři hlavy:

1. Hlava I. Manželství (§§ 655- 770)
2. Hlava II. Příbuzenství a švagrovství (§§ 771- 927)
3. Hlava III. Poručenství a jiné formy péče o dítě (§§ 928- 975)

Dalšími zákonnými zdroji týkající se rodinného práva jsou:

- občanský soudní řád (zák. č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů), který upravuje soudní řízení ve věcech rodinněprávních,
- zákon o matrikách, jménu a příjmení (zák. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů),
- zákon o sociálně-právní ochraně dětí (zák. č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů),
- zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním (zák. č. 97/1963 Sb.) ve znění zák. č. 158/1969 Sb. a zák. č. 234/1992 Sb., který upravuje rodinné vztahy s cizím prvkem

Součástí českého právního řádu jsou podle ustanovení čl. 10 Ústavy ČR i mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána. Pokud stanoví mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Mezi takové smlouvy patří:

- Úmluva o právech dítěte (sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.),
- Úmluva o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem, Haag 1958 (vyhl. č. 14/1974 Sb.),
- Úmluva o vymáhání výživného v cizině, New York 1956 (vyhl. č. 33/1959 Sb.),
- Úmluva o uznání rozvodů a zrušení manželského soužití, Haag 1970 (vyhl. č. 132/1976 Sb.),
- Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (sdělení MZV č. 43/2000 Sb. m. s.),
- Evropská úmluva o uznání výkonu rozhodnutí o výchově dětí a o obnovení výchovy dětí (sdělení MZV č. 66/2000 Sb. m. s.),
- Evropská úmluva o osvojení dětí (sdělení MZV č. 123/2000 Sb. m. s.),
- Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství (sdělení MZV č. 47/2001 Sb. m. s.),

Od 1. 5. 2004 kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, jsou pro nás závazné i prameny a práva Evropské unie. Konkrétně rodinného práva se týká nařízení

Rady č. 2201/2003, o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (tzv. Brusel II. bis)⁹.

1.3.2. Základní prameny rodinného práva ve Španělsku

Ve Španělském právním řádu se základní prameny rodinného práva nacházejí přímo v Ústavě (*La Constitución Española de 1978*). Článek 32 se týká práva na uzavření manželství a stanovuje, že muž a žena mají právo uzavřít manželství s plnou právní rovností. Článek 39 se pak zabývá základními právy rodiny. Její sociální, ekonomickou a právní ochranu má zabezpečit veřejná moc, která dále zabezpečuje celkovou ochranu dětí, které jsou si před zákonem rovny bez ohledu na to, zda jsou jejich rodiče manželé, či nikoli. Rodiče mají povinnost pečovat o své děti, ať se narodily v manželství nebo mimo něj. Děti mají také právo užívat ochrany poskytované mezinárodními dohodami, které zabezpečují jejich práva.

Konkrétní pravidla pro rodinné právo jsou uvedena v občanském zákoníku (*Código Civil*). Ten se v knize první O osobách (*De las Personas*) zabývá právě rodinněprávními vztahy. Tato kniha je dělena na dvanáct částí a pět z nich se přímo věnuje rodinnému právu, jejich názvy jsou:

- Listina IV. O manželství. §§ 42- 107 (*Título IV. Del matrimonio*)
- Listina V. O rodičovství a příbuzenství §§ 108- 141 (*Título V. De paternidad y filiación*)
- Listina VI. O vyživovací povinnosti mezi příbuznými §§ 142- 153 (*Título VI. De los alimentos entre parientes*)
- Listina VII. O vztazích mezi rodiči a dětmi §§ 154- 180 (*Título VII. De las relaciones paterno- filiales*)
- Listina X. O poručnictví, opatrovnictví a péči o nezletilé nebo zbavené právní způsobilosti. §§ 215- 313 (*Título X. De la tutela, de la curatela y de la guarda de los menores o incapacitados*)

I na Španělsko se vztahují i mezinárodní smlouvy a úmluvy, kterých se zúčastnilo a od roku 1986 i právní předpisy Evropské unie. Článek 96 Ústavy (*La*

⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 30.

Constitución Española de 1978) proto určuje, že platně uzavřené mezinárodní smlouvy oficiálně publikované ve Španělsku se stávají součástí vnitrostátního práva. Jejich platnost může být zrušena, změněna nebo přerušena způsobem stanoveným v samotné smlouvě nebo v souladu s obecnými pravidly mezinárodního práva. Mezi takové patří na příklad:

- Úmluva o právech dítěte (sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.),
- Evropská úmluva o uznání výkonu rozhodnutí o výchově dětí a o obnovení výchovy dětí (sdělení MZV č. 66/2000 Sb. m. s.),
- Evropská úmluva o osvojení dětí (sdělení MZV č. 123/2000 Sb. m. s.),
- Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství (sdělení MZV č. 47/2001 Sb. m. s.),
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí (sdělení MZV č. 54/2001 Sb. m. s.).

1.4. Vývoj rodinného práva a uzavírání manželství na území České republiky¹⁰

Rodinné právo na našem území má bohatou historii. Až do 16. století bylo v absolutní moci katolické církve, která spravovala zákonodárství týkající se rodiny i manželství. Jediná povolená forma uzavření manželství byla tedy církevní. Od roku 1811 na území Rakouského císařství (později od roku 1867 Rakouska- Uherska) začal platit Všeobecný občanský zákoník, který na našem území přestal platit až v roce 1950. Ten od roku 1868 povoloval i nouzový civilní sňatek, pro snoubence, které představitel církve odmítl oddat, protože nesplnili stanovené podmínky. Od roku 1870 byl pak civilní sňatek povinný pro všechny osoby, které nebyly příslušníky žádné státem uznávané církve. A právě pouze pro nekatolická manželství byla povolena rozluka.

Po vzniku samostatné Československé republiky byl v roce 1918 tento zákoník ve znění doplňujících norem přejet recepční normou (zák. č. 11/1918 Sb.) a takto přejeté občanské právo platilo na území Čech, Moravy a Slezska. Brzy však byla vydána manželská novela (zák. č. 320/1919 Sb.), která nově upravovala formu uzavírání manželství, překážky bránící uzavření manželství a rozlučitelnost manželství. Povolovala možnost volby civilního sňatku vedle církevního, právní zánik manželství rozlukou a stanovila její absolutní a relativní důvody. Co se týče vztahu mezi manžely a

¹⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 22-28.

mezi rodiči a dětmi, byl uplatňován princip nadřazeného postavení muže v manželství i v rodině.

V roce 1950 nabyt účinnosti Zákon o právu rodinném, který bral rodinné vztahy jako čistě osobního charakteru oddělené od majetkových občanskoprávních vztahů. Tento zákon v manželství a rodině zrovnoprávnil muže a ženu a také děti narozené mimo manželství, které byly dříve podřadné těm manželským. Byl zaveden povinný civilní sňatek a manželství přestalo být uzavíráno smlouvou, ale na základě souhlasného prohlášení manželů o vstupu do manželství před příslušným národním výborem. Došlo ke zjednodušení zániku manželství a jediným možným způsobem byl rozvod na základě rozvratu vztahů mezi manžely. Bylo zrušeno nadřazené postavení muže v rodině (moc otcovská) a bylo nahrazeno mocí rodičovskou, kterou měli oba rodiče.

O dva roky později byl vydán zákon o uzavírání manželství s cizinci (zák. č. 59/1952 Sb.), který v případě sňatku s cizincem (osoba bez československého státního občanství) vyžadoval souhlas ministerstva vnitra nebo orgánu jím pověřeného, bez kterého manželství nemohlo být uzavřeno.

Pro současné rodinné právo je důležitý rok 1963, kdy byl vydán zákon o rodině (zák. č. 94/1963 Sb.), který ve znění pozdějších předpisů platí dodnes. Tento zákon se stále vyvíjí a prochází různými novelami. Na příklad zák. č. 91/1998 Sb. reformoval a blíže specifikoval úpravu vztahů mezi rodiči a dětmi, jejich práva a povinnosti a došlo ke zvýšení ochrany nezletilých dětí. Další výraznou novelou byl zák. č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Zásadní změna čeká české rodinné právo od ledna 2014, kdy vstoupí v účinnost Nový občanský zákoník. Ten sice mnoho změn v obsahu rodinného práva nepřinese, změní se ale částečně jeho struktura.

1.5. Vývoj rodinného práva a uzavírání manželství ve Španělsku ¹¹

Až do roku 1870¹² nedocházelo v právní úpravě uzavírání manželství ve Španělsku k výrazným změnám. Jedinou uznávanou formou uzavírání manželství byl církevní sňatek, který prováděla katolická církev. Zákon *Ley de 17 junio 1870* poprvé ve Španělsku zavedl povinný občanský sňatek, který mohl být uzavřen před, po anebo současně se sňatkem církevním. Tento zákon byl ale po pěti letech zrušen dekretem

¹¹ DÍEZ- PICAZO, L. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos 2006. s. 67-69

¹² Rives Gilabert, J.M.; Rives Seva, A.P. *Evolución histórica del sistema matrimonial español*, 2013. Noticias Jurídicas. <http://noticias.juridicas.com/articulos/> (cit. 19.3.2013). vlastní překlad

Decreto de 9 de febrero de 1875, který vrátil církevnímu sňatku jeho původní postavení a povolil občanský sňatek pouze pro výjimečné případy snoubenců nevyznávajících katolické náboženství.

Po nástupu režimu Druhé španělské republiky (*Segunda República Española*) v roce 1931 zákon *Ley de 28 de junio de 1932* ustanovil jako jediný možný způsob uzavření manželství občanský sňatek podle Občanského zákoníku (*Código civil*). Dále byl také poprvé povolen rozvod na žádost jednoho z manželů novelou Občanského zákoníku *Ley española del divorcio de 1932*. Dříve manželství zanikala pouze smrtí jednoho manžela.

Po skončení Španělské občanské války (1931-1939) Druhou španělskou republiku vystřídala Diktatura generála Franca (1939- 1975), během níž opět došlo k zásadním změnám týkajících se zákonné úpravy manželství. Jelikož byl Francisco Franco silně nábožensky založený, vliv katolické církve upevňoval i svými zákony. Hned v počátku zrušil zákony o občanském sňatku (*Ley de matrimonio civil*) a o rozvodu (*Ley de divorcio*). Úředně platné byly tedy pouze sňatky uzavřené před hodnostáři katolické církve.

V roce 1941 nařízení ministerstva spravedlnosti *La Orden del Ministerio de Justicia de 10 de marzo de 1941* upřesnilo, že občanský sňatek mohou uzavřít pouze páry, kde oba snoubenci jsou „nevěřící“ a jsou schopni toto prokázat tím, že nebyli pokřtěni.

Po vydání reformy v roce 1958 směly uzavřít církevní sňatek i ty páry, kde alespoň jeden snoubenec mohl prokázat, že je „věřící“.¹³

V roce 1965 vydal papež Pavel VI. na Druhém vatikánském koncilu deklaraci *Dignitatis Humanae (o náboženské svobodě)*, díky které došlo o dva roky později ke změně i ve španělských zákonech. Byl upraven článek 42 Občanského zákoníku (*Código civil*), ve kterém bylo povoleno v případě snoubenců nehlásících se ke katolické církvi uzavřít před nebo po občanském sňatku ještě další dle svého vyznání, pokud tento nebude v rozporu s dobrými mravy.¹⁴

¹³ Rives Gilabert, J.M.; Rives Seva, A.P. Evolución histórica del sistema matrimonial español, 2013. Noticias Jurídicas. <http://noticias.juridicas.com/articulos/> (cit. 19.3.2013). vlastní překlad

¹⁴ Ley 44/1967, de 28 de junio, regulando el ejercicio del derecho civil a la libertad en materia religiosa; Capítulo II, Artículo sexto. Vlastní překlad. Dostupné z [www:](http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1967-10949) <http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1967-10949> (cit. 19.3.2013)

Vydáním dekretu *Decreto de 1 de diciembre de 1977* přestalo být nutné prokazovat svou nepříslušnost ke katolické církvi v případě civilního sňatku, ale stačilo pouhé prohlášení.

Nová španělská ústava *La Constitución Española de 1978* pak zrušila i povinnost tohoto prohlášení a zavedla další svobody ohledně rovnosti všech Španělů před zákonem, nediskriminace, náboženství a dalších.

Zákonem *Ley 30/1981, de 7 de julio* byla novelizována velká část Občanského zákoníku. Změny se týkaly především úpravy neplatnosti manželství, rozluky a rozvodu. Dále dává možnost uzavřít manželství jak ve Španělsku, tak za jeho hranicemi občanskou formou, katolickou formou podle kanonického práva a jinou církevní formou, všechny tyto formy pak mají stejné civilní účinky.¹⁵

Španělsko se zákonem *Ley 13/2005, de 1 de julio* přidalo k zemím, kde je povolen sňatek mezi osobami stejného pohlaví za stejných podmínek jako sňatek osob různého pohlaví.¹⁶ Ve stejném roce byl také z *Código Civil* odstraněn výčet povolených příčin rozvodu manželství.

1.6. Komparativní analýza (rodinné právo a uzavírání manželství)

V první kapitole této práce jsem se věnovala rodinnému právu, jeho předmětu a principům v ČR. Dále pak základním pramenům rodinného práva v České republice a ve Španělsku. V posledních částech jsem pak zmínila stručný vývoj rodinného práva, konkrétně jeho části o uzavírání manželství. Komparativní analýzou bych chtěla některé předchozí části porovnat.

V obou porovnávaných zemích nevychází rodinné právo pouze z jednoho zdroje. Obě právní úpravy obsahují několik zdrojů, které se týkají celkově nebo jen částečně rodinného práva. V obou případech je rodinné právo ukotveno již v ústavě nebo Listině základních práv a svobod a je dále posíleno mezinárodními úmluvami a právním řádem Evropské unie, jejíž jsou obě země členy. Rozdíl se však nachází ve zdroji hlavním, kdy je většina rodinněprávních vztahů v České republice upravena Zákonem o rodině,

¹⁵ Rives Gilabert, J.M.; Rives Seva, A.P. *Evolución histórica del sistema matrimonial español*, 2013. *Noticias Jurídicas*. <http://noticias.juridicas.com/articulos/> (cit. 19.3.2013). Vlastní překlad.

¹⁶ *Ley 13/2005, de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio*. Dostupné z [www](http://www.boe.es/boe/dias/2005/07/02/pdfs/A23632-23634.pdf): <http://www.boe.es/boe/dias/2005/07/02/pdfs/A23632-23634.pdf> (cit. 19.3.2013)

zatímco ve Španělsku tyto najdeme přímo v Občanském zákoníku (*Código Civil*). Od roku 2014 se však v České republice rodinné právo vrátí do práva občanského, ze kterého se v roce 1950 vydělilo, zavedením Nového občanského zákoníku.

Co se týče vývoje rodinného práva, v oblasti úpravy vzniku a zániku manželství, v obou porovnávaných zemích bylo nejprve uzavírání manželství podle církevních pravidel. Státní vliv se ve věci manželství začal projevovat až koncem devatenáctého století. Od té doby byl podle zrovna platného režimu upřednostňován občanský nebo církevní sňatek a povolený nebo zakázaný rozvod manželství. Hlavním kontrastem mezi oběma zeměmi je jejich poslední státní režim před současným demokratickým. Ve fašistickém Španělsku vládl generál Franco prosazující klerofašismus, od kterého se odvíjel i povinný církevní sňatek a nepřípustnost rozvodu. Naopak v komunistickém Československu stát církev potlačoval a na prvním místě vždy musel být občanský sňatek.

2. Vznik manželství

Ve všech lidských společnostech existuje koncept manželství, který je chápán jako svazek muže a ženy. V každé zemi jsou ale pravidla pro jeho uzavření více či méně odlišná. V různých částech světa existují manželství monogamní nebo polygamní a heterosexuální i homosexuální.

Typ manželství uzavíraných v České republice a ve Španělsku patří do evropsky tradičních. Všechny typy manželství po celém světě však vykazují několik hlavních společných znaků. Těmi jsou blízký vztah mezi manžely, který může překonat pouze vztah mezi matkou a dítětem, dále pak je tento blízký vztah spojen i se vztahem sexuálním, ve kterém mají manželé na sebe ve většině případů výlučné právo. Tento svazek předpokládá i vzájemnou směnu věcí a služeb mezi manžely a jejich vzájemnou spolupráci v zájmu rodiny. V neposlední řadě osoby uzavírající manželství, bez ohledu na barvu pleti, či náboženské vyznání, věří, že tento svazek je pro ně víceméně trvalý.

Tato kapitola mé práce se věnuje zákonným definicím manželství v českém a španělském právním řádu, dále samotnému vzniku manželství, jeho podmínkám a překážkám. Zmíním také formy uzavírání manželství a následné vztahy mezi manžely.

2.1. Zákonná definice manželství v ČR

V České republice manželství definuje zákon o rodině v § 1, který uvádí, že manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Z čehož vyplývá, že manželství uzavřené podle české právní úpravy může být pouze monogamní a heterosexuální a mělo by naplňovat *biologickou a později výchovnou funkci*¹⁷.

2.2. Vznik manželství v ČR

Manželství vzniká souhlasným prohlášením snoubenců před tímto zákonem stanoveným úřadem či církevním orgánem, kterým potvrdí, že spolu vstupují do manželství. Právě tímto prohlášením manželství vzniká. Následný zápis do matriky má

¹⁷ PLECITÝ, V. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 19.

pouze evidenční charakter.¹⁸ Dle § 34 Občanského zákoníku je souhlasné prohlášení manželů právním úkonem.

2.2.1. Podmínky uzavření manželství

Podmínky, které je nutné splnit pro uzavření manželství, jsou uvedeny v hlavě první a druhé zákonu o rodině. Tyto podmínky platí jak pro občanský sňatek, tak pro církevní sňatek. Zákon o rodině však mnoho kladných podmínek neuvádí a spíše se věnuje (záporným) překážkám, které vzniku manželství brání.

Jednou z podmínek je, že manželství lze v České republice uzavřít pouze mezi mužem a ženou. Podle § 2, tento muž a žena, kteří spolu chtějí uzavřít manželství, mají předem poznat své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli uzavřít manželství, které splní svůj účel. Tedy založení rodiny a řádnou výchovu dětí.

Další podmínkou je přítomnost dvou svědků. Zákon o rodině přímo neuvádí jejich věk, ale aby naplnili svou funkci na svatebním obřadu, musí být způsobilí k právním úkonům.

2.2.2. Překážky vzniku manželství

Pokud podmínky pro vznik manželství nejsou splněny, nelze manželství uzavřít. Pokud se až po uzavření manželství prokáže, že některé podmínky nebyly splněny, prohlásí soud takové manželství za neplatné. Mezi překážky vylučující vznik platného manželství patří:

- Bigamie: Manželství nemůže být uzavřeno podle § 11 s již ženatým mužem nebo s vdanou ženou. Pokud má být uzavřeno nové manželství, daná osoba musí předem prokázat, že předchozí manželství zaniklo předložením *pravomocného rozsudku soudu o rozvodu či neplatnosti manželství, úmrtním listem či pravomocného rozsudku soudu o prohlášení za mrtvého*¹⁹.
- Příbuzenství: Podle § 12 manželství nesmí být uzavřeno mezi předky a potomky a mezi sourozenci. Dále nelze manželství uzavřít mezi osobami příbuznými díky

¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 55.

¹⁹ JANKŮ, M. a kol., *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 2. přepracované a doplněné vydání, Praha: C. H. Beck, 2006. s. 193.

osvojení. V případě vzdálenější rodiny lze manželství uzavřít nejdříve mezi bratrancem a sestřenicí.

- Věk: § 13 stanovuje, že snoubenci uzavírající manželství musí být zletilí. Ve výjimečných případech, lze uzavřít manželství na základě povolení soudu i mezi osobami nezletilými, kterým ale musí být nejméně 16 let. Tyto případy musí být v souladu se společenským účelem manželství. *Nejčastějším důvodem bývá těhotenství nezletilé dívky. Zletilost tato osoba nabývá nikoliv rozhodnutím soudu, ale teprve okamžikem uzavření manželství (pouze pro vztahy soukromoprávní).*²⁰ Manželství uzavřené s osobou mladší šestnácti let se považuje jako zdánlivé a není tedy nutné ho prohlašovat za neplatné.
- Duševní choroba: Touto problematikou se zabývá § 14, který ve svých pěti odstavcích upravuje, že manželství nemůže uzavřít osoba zbavená v důsledku své duševní choroby způsobilosti k právním úkonům. Pokud je tato způsobilost pouze omezena, může duševně chorá osoba uzavřít manželství jen s povolením soudu. Osobě způsobilé k právním úkonům trpící duševní poruchou, která by mohla mít za následek omezení této způsobilosti, může soud uzavření manželství povolit pouze, pokud je její stav slučitelný s účelem manželství. *V případě, že se duševní choroba projeví až za trvání manželství, prohlásí neplatnost manželství soud pouze na návrh některého z manželů.*²¹
- Donucení, omyl: Podle § 15a je manželství neplatné v případě, že bylo prohlášení o uzavření manželství učiněné v důsledku bezprávné výhrůžky, dále pak omylu týkajícího se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy právního úkonu uzavření manželství. Manželství na základě § 17a odstavce 1 ani nevznikne, jestliže muž nebo žena byli k prohlášení o uzavření manželství donuceni fyzickým násilím.

Zákon o rodině také určuje, že manželství, prohlášené za neplatné se považuje za neuzavřené. Nelze však prohlásit za neplatné manželství, které zaniklo.

Ač je při uzavírání manželství povinná přítomnost oddávajícího a dvou svědků, není přímo nutná přítomnost obou snoubenců. Podmínky sňatku v zastoupení stanovuje

²⁰ JANKŮ, M. a kol., *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult.* 2. přepracované a doplněné vydání, Praha: C. H. Beck, 2006. s. 193.

²¹ JANKŮ, M. a kol., op. cit. s: 195.

§ 9 zákona o rodině. Manželství v zastoupení smí být uzavřeno pouze z důležitých důvodů. Takové uzavření manželství má oprávnění povolit pouze krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností a magistráty hlavního města Prahy, města Brna, Plzně a Ostravy. Zastupovat jednoho snoubence smí pouze zletilá fyzická osoba plně způsobilá k právním úkonům, která je stejného pohlaví jako snoubenec, kterého zastupuje. Není tedy dle odstavce 4 tohoto paragrafu možné, aby byli oddáni na příklad dva muži, kdy jeden je snoubenec a druhý zástupce jeho snoubenky. Zástupci je udělena písemná plná moc, která musí obsahovat: identifikaci snoubenců a zástupce, tedy jméno, příjmení, datum a místo narození, rodná čísla a místo trvalého pobytu. Dále prohlášení o přijetí snoubenců a jejich společných dětech. Zmocnitel v plné moci uvádí, že mu nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly, že je mu znám zdravotní stav druhého snoubence a že zvážil úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství. Plná moc obsahuje úředně ověřené podpisy všech zúčastněných stran. Odvolat lze plnou moc pouze tehdy, pokud se o tom druhý snoubenec dozví ještě předtím, než prohlásí, že vstupuje do manželství.

2.3. Formy uzavření manželství v ČR

Podle Zákona o rodině, ve znění pozdějších předpisů, mají občané České republiky právo na výběr mezi občanským sňatkem a církevním sňatkem. Většina snoubenců volí sňatek občanský. Domnívám se, že je to proto, že mezi lety 1950 – 1992 nebyla jiná forma zákonem povolena²² a tradice církevních sňatků byla potlačena a dodnes se neobnovila. Jelikož v České republice bylo v roce 2011 pouze 34 % věřících obyvatel²³, je logické, že je počet církevních sňatků na našem území nižší, než počet sňatků občanských. Občanské sňatky také snoubencům nabízí mnohem více možností, co se týče například místa konání svatby.

Ať si snoubenci vyberou kteroukoli z uvedených forem, manželství je uzavřeno podle § 3 ZOR svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství. Toto prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem

²² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 61.

²³ Obyvatelstvo podle věku, náboženské víry a pohlaví, 2013. Český statistický úřad. http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_podle_vysledku_sldb_2001753951 (cit. 23.4.2013).

v přítomnosti dvou svědků. Dále jsou snoubenci povinni podle § 6 předložit stanovené doklady (v běžném případě stačí občanský průkaz a rodný list)²⁴, prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že znají svůj zdravotní stav a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství. V případě, že osoba uzavírá nové manželství, je povinna prokázat, že její dřívější manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné. To samé musí prokázat v případě uzavření registrovaného partnerství nebo jeho zahraniční období. Snoubenci jsou také povinni při uzavírání manželství učinit souhlasné prohlášení o příjmení podle § 8. Příjmení jednoho z nich se může stát jejich příjmením společným, nebo si ponechají svá dosavadní příjmení (v tomto případě je nutné určit, které z nich bude příjmením společných potomků), nebo spolu s příjmením společným může jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí.

2.3.1. Občanský sňatek

Právní úprava občanského sňatku se hlavně zabývá osobami oprávněnými k přijetí souhlasného prohlášení snoubenců o vstupu do manželství a místy, na kterých lze manželství uzavřít. Toto je popsáno poněkud komplikovaně v § 4 ZOR. Z něhož vyplývá, že manželství lze uzavřít:

- a) před jakýmkoli obecním úřadem (nebo úřadem jemu na roveň postaveným), který je pověřen vedením matrik. Za této situace není upravena místní příslušnost. K přijetí souhlasného prohlášení je přímo ze zákona oprávněn starosta a místostarosta, na základě pověření pak rovněž i pověřený člen zastupitelstva.
- b) před starostou nebo místostarostou obce, která není pověřena vedením matriky. Za této situace musí být jeden ze snoubenců v obci přihlášen k trvalému pobytu.

25

Dále z § 4 (odstavec 3 a 4) vyplývá, že je při prohlášení o uzavření manželství povinná přítomnost zaměstnance místně příslušného matričního úřadu, který hlavnímu oddávajícímu asistuje. Manželství se uzavírá v místě určeném pro konání slavnostních

²⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 60.

²⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *op. cit.* s. 62-63.

obřadů. Toto určí oddávající úřad. Dále lze manželství uzavřít i na jakémkoli jiném vhodném místě, které povolí matriční úřad, do jehož správního obvodu toto místo spadá. Pro tuto možnost se v posledních letech rozhoduje čím dál tím více párů, které uzavírají manželství na hradech, zámcích, horách, v parcích či na vlastních zahradách.

Pokud se snoubenci rozhodnou uzavřít manželství v cizině a jsou občany České republiky, smí být podle § 5 oddáni zastupitelským úřadem České republiky oprávněným k tomu zvláštním předpisem: Čl. 5 písm. f) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích, nebo podle práva místa, kde se manželství uzavírá²⁶.

Pokud byl uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky (§10, odst. 1).

2.3.2. Církevní sňatek

Aby byl církevní sňatek právně platný, musí být uzavřen před příslušným orgánem církve, a to před osobou pověřenou oprávněnou církví nebo náboženskou společností. Státem oprávněné církve a náboženské společnosti jsou registrovány podle zákona č.3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Registruje je Ministerstvo kultury ČR a v současné době je jich na území České republiky dvacet jedna²⁷. Podle § 4a odst. 2 se manželství uzavírá v místě určeném předpisy církve nebo náboženské společnosti pro náboženské obřady nebo náboženské úkony.

Ještě před uzavřením církevního sňatku musí snoubenci podle § 4b odst. 2 předložit oddávajícímu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem o tom, že splnili všechny zákonné požadavky pro uzavření platného manželství. Toto osvědčení nesmí být starší než tři měsíce. Maximálně do tří pracovních dnů je po uzavření církevního sňatku daný orgán státem registrované církve, nebo náboženské společnosti povinen doručit protokol o uzavření manželství příslušnému matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bylo manželství uzavřeno.

Pokud byl již církevní sňatek uzavřen, nelze následně podle § 10 uzavřít sňatek občanský.

²⁶ Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění, § 20. Dostupný na [www: http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-97-1963-sb-o-mezinarodnim-pravu-soukromem-a-procesnim/cele-zneni/](http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-97-1963-sb-o-mezinarodnim-pravu-soukromem-a-procesnim/cele-zneni/) (cit. 23.4.2013).

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 66.

2.3.3. Výjimečné formy uzavření manželství

Ač má uzavření sňatku své zákonem dané podmínky, existují situace, při kterých pro uzavření manželství nemusí být podle ZOR nutně všechny tyto podmínky splněny.

U občanského i církevního sňatku platí, že pokud je život snoubence přímo ohrožen, lze manželství uzavřít před jakýmkoli obecním úřadem a u církevního sňatku na kterémkoli místě. V cizině smí v tomto případě snoubence oddat kapitán lodi plující pod vlajkou České republiky, kapitán letadla registrovaného v České republice a velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí, pokud je alespoň jeden ze snoubenců občanem České republiky.

I přes přímé ohrožení života musí snoubenci prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly. Dále není v tomto případě nutné předložit doklady jinak k uzavření manželství potřebné. I v méně závažných případech však může matriční úřad předložených dokumentů prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

2.4. Vztahy mezi manžely v ČR

Uzavřením manželství vznikají pro manžele určitá práva a povinnosti, která platí po celou dobu trvání manželství. *Jejich cílem je především vytvoření předpokladů pro naplňování společenské, ekonomické a biologické funkce rodiny. Český právní řád nemá sankce proti jejich porušení, to však může být zohledněno při rozhodování o změně manželského statusu, případně v majetkovém sporu.*²⁸ Tato práva a povinnosti jsou především založena na principu solidarity a rovnosti. Podle čtyř paragrafů ZOR, které se jim věnují, je možné je rozdělit do čtyř skupin:

1. V § 18 jsou obsažena práva povinnosti morálního charakteru. Je zde uvedena právě výše zmíněná vzájemná rovnost manželů v právech a povinnostech. Toto podmiňuje i článek 3 Listiny základních práv a svobod. Dále pak povinnost žít spolu, která nutně nemusí znamenat společné bydlení, ale právě to většinou bývá podmínkou *pro vytvoření pevného citového svazku mezi mužem a ženou*²⁹. Další povinností manželů je být si věrni, toto podmiňuje i kulturně zažitý způsob

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 90-91.

²⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *op. cit.* s. 91.

monogamního soužití, které je na našem území tradiční. Manželé jsou povinni vzájemně respektovat svoji důstojnost, což navazuje na obecné respektování lidské důstojnosti uvedené v Listině základních práv a svobod a mezinárodních dokumentech ochrany lidských práv. Mezi další povinnost manželů patří pomáhat si. Tento paragraf obsahuje i povinnost manželů společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí, které je důležité pro harmonické soužití manželů, ale i pro výchovu jejich dětí.³⁰ Péče o děti se nevztahuje pouze na společné potomky, ale i na dítě manžela, či dítě svěřené do náhradní rodinné výchovy jednomu i oběma manželům.³¹

2. V § 19 jsou zmíněna práva a povinnosti týkající se ekonomických vztahů mezi manžely. Oba manželé jsou povinni uspokojovat potřeby rodiny podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Finanční či jiné prostředky poskytované na náklady společné domácnosti, můžou manželé zcela nebo zčásti vyvážit osobní péčí o společnou domácnost a děti. Toto znamená, že se manželé o společné náklady na domácnost nemusí dělit rovným dílem. Toto právo využívá například model rodiny, kdy muž vydělává a žena je na mateřské dovolené a stará se o domácnost a děti. Pokud však jeden z manželů povinnost hradit náklady společné domácnosti neplní, rozhodne na návrh druhého manžela ve věci soud.
3. Manželé podle § 20 rozhodují o všech záležitostech rodiny společně. Díky jejich harmonickému soužití a vzájemnému citovému poutu by toto neměl být problém. Pokud se však manželé o podstatných věcech společně dohodnout nedokážou, rozhodne na návrh jednoho z nich soud.
4. K manželskému soužití patří i právo zastupovat druhého manžela v jeho běžných záležitostech, kterému se věnuje § 21. Manžel je zejména oprávněn za druhého zejména přijímat běžná plnění, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Takové jednání zavazuje oba manžely společně a nerozdílně. Vzájemné zastupování však není možné, pokud bylo jiné osobě známo, že druhý manžel tyto účinky proti ní výslovně vyloučil. *V případě podstatných věcí pak jedná každý z manželů sám za sebe, anebo udělí jinému subjektu plnou moc.*³²

³⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU, 2006. s. 92.

³¹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *op. cit.* s. 93.

³² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *op. cit.* s. 97.

2.5. Definice manželství ve Španělsku

Španělský Občanský zákoník (*Código Civil*) ani jiný právní zdroj neobsahuje přesnou legální definici manželství. Španělská královská akademie (*Real Academia Española*) manželství definuje jako *spojení muže a ženy, které se uzavře prostřednictvím určitých obřadů nebo právních formalit*³³. Tato definice ale nemá žádné právní účinky, a proto ji uvádím pouze pro představu. Co tedy manželství podle španělského práva je, musíme pochopit až studiem Občanského zákoníku (*Código Civil*), který uvádí všechny jeho náležitosti a znaky.

2.6. Vznik manželství ve Španělsku ³⁴

Právo na uzavření manželství dává Španělům již článek 32 Španělské ústavy, který říká, že muž a žena mají právo uzavřít manželství s plnou právní rovností. Španělský Občanský zákoník (*Código Civil*) pak v článku 44 uvádí, že muž a žena mají právo uzavřít manželství v souladu s ustanoveními tohoto zákoníku. V druhém odstavci tohoto článku dodává, že uzavření manželství má stejné podmínky a následky jak v případě osob různého pohlaví, tak v případě osob stejného pohlaví. Tento odstavec do Občanského zákoníku přibyl v roce 2005, kdy byl homosexuální sňatek ve Španělsku legalizován. V souladu s článkem 45 Občanského zákoníku, neexistuje manželství bez manželského souhlasu.

2.6.1. Podmínky uzavření manželství

Kladné podmínky uzavření manželství se v *Código Civil* přímo nevyskytují. Vyplynávají ale ze záporných omezení, která se nachází v člancích 46 a 47.

Podmínky uzavření manželství se týkají:

- Věku: *Código Civil* neurčuje jeden konkrétní věk. Uzavřít manželství smí osoby zletilé (18 let) anebo soudem prvního stupně zplnoletněné (od 14- ti let). *Código Civil* tak upřednostňuje spíše mentální vyspělost a zralost na rozdíl od *Código*

³³ Diccionario de la lengua española, 2013. Real Academia Española.
<http://lema.rae.es/drae/?val=matrimonio> Vlastní překlad. (cit. 26.3.2013)

³⁴ DÍEZ- PICAZO, L. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones.* Madrid: Tecnos 2006. s.75- 84.

Civil před rokem 1981, kde byla hranice stanovena podle počátku plodnosti; tedy 14 let pro chlapce a 12 let pro dívky.

- Monogamie: Ve Španělsku má dlouholetou tradici monogamní manželství, a proto osoby uzavírající manželství musí být svobodné, rozvedené nebo vdovci.
- Příbuznosti: Manželství smí být uzavřeno pouze mezi osobami, které nepojí blízká pokrevní příbuznost nebo přímá příbuznost nabytá adopcí. Dále pak je povoleno uzavřít manželství s osobou vzdáleně příbuznou od čtvrtého stupně (tedy mezi bratrancem a sestřenicí); tuto podmínku může zrušit soud prvního stupně.
- Trestního rejstříku: Ani jeden snoubenec nesmí být odsouzen za spáchání či spolupachatelství vraždy bolestivou smrtí svého bývalého manžela. Tuto podmínku však může zrušit soud prvního stupně.

Mezi podmínky uzavření manželství nutně nepatří přítomnost obou snoubenců. V situaci, kdy jeden snoubenec není schopen zúčastnit se aktu uzavření manželství, je možné uzavřít manželství v zastoupení (*el matrimonio por poder*). Zastoupena smí být ale pouze ta osoba, která předem prokázala dobrovolnou vůli uzavřít manželství. Tento způsob uzavření manželství bývá ve Španělsku nejčastěji použit v případě, sňatku mezi španělským občanem a cizincem, který se nemůže svatby ve Španělsku z nějakého důvodu zúčastnit.³⁵ Náležitosti sňatku v zastoupení jsou popsány v článku 55 *Código Civil*. Zastoupená osoba musí být dostatečně identifikována. Její zastoupení může zaniknout odvoláním zastoupeného, zřeknutím se zastupujícího, anebo smrtí jednoho z nich.

2.6.2. Překážky vzniku manželství

Código Civil v člancích 46 a 47 uvádí v záporných větách překážky vzniku manželství. Ty jsou relativní, kdy dané osoby nemohou uzavřít sňatek pouze mezi sebou a absolutní, kdy dané osoby nesmí uzavřít sňatek s nikým.

³⁵ Matrimonio por Poderes en España, 2013. Parainmigrantes.info.
<http://www.parainmigrantes.info/matrimonio-por-poderes-en-espana/> Vlastní překlad. (cit. 20.3.2013)

Relativními překážkami jsou:

- přímá pokrevní příbuznost, nebo přímá příbuznost nabytá adoptí,
- vzdálená pokrevní příbuznost do třetího stupně.

A mezi absolutní překážky patří:

- věk nižší než 18 let nezplnoletěné osoby,
- jiné uzavřené manželství (bigamie),
- odsouzení za spáchání či spolupachatelství vraždy bolestivou smrtí svého bývalého manžela.

Dále nesmí být sňatek uzavřen bez souhlasu manželů a bez přítomnosti zákonem schváleného oddávajícího a dvou svědků.

Pokud však snoubenci zákon obejdou a manželství i přes tyto překážky „uzavřou“, je toto manželství bráno jako neplatné (*matrimonio nulo*). Právě neplatnosti manželství se věnují články 73- 80 *Código Civil*.

Za neplatné je také bráno manželství, pokud bylo uzavřeno na základě omylu při identifikaci jednoho ze snoubenců, nebo byla-li jednomu snoubenci úmyslně skryta vlastnost druhého snoubence, která by byla zásadní při jeho rozhodování, zda manželství uzavřít či nikoli. Neplatné je i manželství, které bylo uzavřeno na základě donucení nebo strachu. Žádost o prohlášení manželství za neplatné smí oba manželé, státní zástupce a další osoby, které mají na případu oprávněný zájem. Na příklad v případě nízkého věku manželů smí podle článku 74 *Código Civil* žádost podat jejich rodič, či jiný zákonný zástupce. U manželství uzavřeného pod nátlakem, či ze strachu logicky žádost podává osoba, která toto trpěla.

Prohlášením manželství za neplatné však „manželům“ nezanikají povinnosti, které mají ke svým dětem, ani práva manžela, který jednal v dobré víře.

2.7. Formy uzavření manželství ve Španělsku ³⁶

Podle současně platného práva jsou ve Španělsku možné právě dvě formy uzavření manželství. Toto je upraveno článkem 49 *Código Civil*, kde stojí že:

Každý Španěl smí uzavřít manželství ve Španělsku i mimo něj:

1. Před soudcem, starostou nebo úřední osobou označenými tímto zákoníkem.
2. Církevní formou zákonem předepsanou.

Také smí uzavřít manželství mimo Španělsko podle formy uznávané zákonem dané země.

Po dlouhá léta byla ve Španělsku častější církevní forma sňatku nad občanskou. Většina Španělů byla věřící a ctily tradici katolické církve i v tak významném životním kroku. V posledních několika letech však narůstal zájem o sňatky občanské a v roce 2012 už bylo každých šest sňatků z deseti³⁷ uzavíraných civilní formou. Církevní sňatek totiž předpokládá, že spolu manželé vydrží po celý život, ale v dnešní době, kdy jsou rozvody a rozchody na běžném denním pořádku, dávají Španělé přednost civilní formě, která se o budoucnost vztahu tolik nezajímá.

2.7.1. Občanský sňatek

Snoubence je oprávněný oddat soudce pověřený matričním úřadem (*Registro Civil*), starosta spadající pod obec, kde je sňatek uzavírán, anebo jím delegovaný radní. V obcích, kde nemá sídlo výše zmíněný soudce, oddává jím ustanovený pověřenec. Při uzavírání manželství v zahraničí snoubence oddává podle článku 51 *Código Civil* diplomat nebo konzul pověřený místním matričním úřadem.

Podle článku 57 *Código Civil* by se manželství mělo uzavírat před soudcem, starostou nebo úřední osobou, kteří spadají pod obec, kde má trvalé bydliště kterýkoli ze snoubenců či dvou zletilých svědků. Podle druhého odstavce tohoto článku je však možné na žádost snoubenců nebo z úřední moci uzavřít manželství i na jiném místě.

³⁶ DÍEZ- PICAZO, L. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos 2006. s.85-93.

³⁷ Seis de cada diez bodas en España son civiles, 2013. Religión Digital.
<http://www.periodistadigital.com/religion/espana/2012/08/27/seis-de-cada-diez-bodas-en-espana-son-civiles.shtml> Vlastní překlad. (cit. 24.3.2013).

Snoubenci si ještě před obřadem musí obstarat potvrzení (*expediente*) na matričním úřadu (*Registro Civil*), kde jim ho vydá soudce, jím pověřená osoba, nebo osoba pověřena matričním úřadem. Nikoli však starosta. V tomto potvrzení snoubenci vyjadřují svou vůli uzavřít manželství a potvrzují splnění všech podmínek, které udává *Código Civil*.

Podle článku 57 *Código Civil* je u obřadu nutná přítomnost dvou zletilých svědků. Oddávající se po přečtení článků 66, 67 a 68 *Código Civil*, které se týkají vztahů mezi manželi, zeptá každého snoubence, zda souhlasí se vstupem do manželství s druhým snoubencem. Když oba odpoví kladně, oddávající prohlásí, že jsou spojeni svazkem manželským. A toto potvrdí zápisem do matriky.

2.7.2. Církevní sňatek

Církevní sňatek upravují v *Código Civil* články 59 a 60. Podle nich smí být uzavřen pouze před hodnostářem registrované církve. Tento registr *Registro de Entidades Religiosas* vede Ministerstvo spravedlnosti (*Ministerio de Justicia*).³⁸ Takto registrovaných církví a náboženských společností existuje ve Španělsku přibližně sto šedesát³⁹. Ať jsou ale podmínky církevního obřadu dané církví jakékoli, sňatek má vždy civilní účinky.

2.7.3 Zápis o uzavření manželství do Matriky (*Registro civil*)

Podle článku 61 *Código Civil* právní účinky manželství vznikají již jeho uzavřením, pro jejich plné uznání je ale nutné zapsat uzavřené manželství do Matriky (*Registro civil*). Pokud uzavřené manželství ještě do Matriky zapsáno není, nejsou dotčena práva nabytá v dobré víře třetími osobami.

Následně dle článku 62 jsou ihned po uzavření manželství oddávající soudce, starosta nebo úřední osoba povinni připojit svůj podpis na oddací list k podpisům novomanželů a svědků. Následně musí být oběma novomanželům vystaveno potvrzení o uzavření manželství.

³⁸ Registros- entidades religiosas. Ministerio de Justicia. Dostupné na [www: http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/es/1215197983369/Estructura_P/1215198058699/Detalle.html](http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/es/1215197983369/Estructura_P/1215198058699/Detalle.html) (cit. 21.3.2013)

³⁹ Listado Entidades Religiosas, 2013. Ministerio de Justicia. Dostupné na [www: http://entidades.minjusticia.gob.cl:8080/inicio.action](http://entidades.minjusticia.gob.cl:8080/inicio.action) (cit. 21.3.2013)

Článek 63 pak říká, že v případě církevního sňatku manželé donesou na Matriční úřad potvrzení o sňatku vydané církví, která je oddávala. A následně je i tento sňatek do Matriky zapsán.

V žádném případě nesmí být do Matriky zapsáno manželství, při jehož uzavření nebyly splněny všechny zákonem stanovené podmínky.

2.7.4. Výjimečné formy uzavření sňatku

I Španělská právní úprava vzniku manželství zahrnuje situace, ve kterých nejsou splněny všechny obecné podmínky nutné pro vznik manželství, a přesto lze manželství uzavřít. Tato manželství většinou nevznikají, aby byla naplněna, ale aby se na pozůstalého manžela vztahovaly morální, sociální a hlavně ekonomické následky.

Podle článku 52 *Código Civil* smí být v případě hrozící smrti snoubenců manželství uzavřeno před soudcem pověřeným matričním úřadem (*Registro Civil*), pověřenou osobou nebo starostou, i když snoubenci nespádají pod jejich správní obvod. Pokud není k dispozici soudce a snoubenci se nacházejí ve válečném tažení, smí být oddáni důstojníkem nebo přímo nadřízeným velitelem. Pokud se snoubenci, kterým hrozí smrt, nacházejí na palubě lodi či letadla smí je oddat kapitán.

V těchto situacích se nevyžaduje předchozí vydání oddacího listu (*expediente*), ale je nutná přítomnost dvou zletilých svědků, pokud je to možné.

Ne přímo další formou ale způsobem jak uzavřít manželství je takzvané tajné manželství (*Matrimonio secreto*), které upravují články 54 a 64 *Código Civil*. Tento způsob uzavření manželství je odlišný od běžného tím, že stačí, když je zapsáno ve Zvláštní knize Centrálního matričního úřadu (*Libro Especial del Registro Civil Central*). Tento zápis má omezené zveřejňování a platí přísná mlčenlivost pro všechny osoby, které se obřadu účastnily. Tajné manželství se uzavírá před ministrem spravedlnosti, pokud dojde k dostatečně prokazatelné vážné situaci. Dříve se tento způsob uzavření manželství používal pro osoby žijící v konkubinátu, dále pokud byli snoubenci z odlišných sociálních vrstev, či jejich rodiny jim bránily v uzavření sňatku.

2.8. Vztahy mezi manžely ve Španělsku

Uzavřením manželství vznikají mezi manžely práva a povinnosti. Ve španělském Občanském zákoníku (*Código Civil*) se jim věnuje pátá kapitola. Ačkoli

obsahuje článků více, lze práva a povinnosti manželů ve Španělsku rozdělit do čtyř skupin:

1. Manželé jsou si v právech a povinnostech rovni. (článek 66)

Tento článek podmiňuje již současná španělská Ústava (*Constitución Española de 1978*), kde je v prvním odstavci článku 32 uvedeno, že muž a žena mají právo uzavřít manželství s úplnou právní rovností. Rovni si ale manželé nebyli vždy, většinou byli muži upřednostňováni před ženami, což dokazuje například zákon zrušený v roce 1982, podle kterého žena musela přijmout státní občanství svého manžela.

2. Manželé by se měli respektovat, vzájemně si pomáhat a jednat v zájmu rodiny. (článek 67)

Měli by se vzájemně uznávat a nezasahovat do svobody druhého. Každý z manželů má svá individuální práva, která nesmí být druhým utlačována. Vzájemnou pomocí by měli uspokojovat své potřeby a rozvíjet své osobnosti. A nikdy nejednat proti rodinnému zájmu, tedy zájmu základní rodiny, kterou tvoří rodiče a děti.

3. Manželé jsou povinni žít ve společné domácnosti, být si věrni a vzájemně si pomáhat. Navíc by měli sdílet odpovědnost za domácnost a péči o své předky, potomky a další závislé osoby, které mají na starosti. (článek 68)

Manželství je již od pradávna chápáno jako sdílení střechy, lože a stolu, a proto by manželé měli žít ve společné domácnosti. Toto pravidlo není absolutní, protože po vzájemné dohodě smí manželé žít dočasně odděleně. Tento stav však může být brán i jako opuštění rodiny, který může vyústit v rozluce či rozvod. Podle článků 69 a 70 tedy *Código Civil* předpokládá, že pokud není dokázáno jinak, manželé bydlí společně v domácnosti, na které se vzájemně dohodli. Vzájemná věrnost je především brána jako sexuální věrnost, tedy zákaz cizoložství. Porušení této části může vést nejen k rozluce nebo rozvodu, ale i k možnému vydědění, nebo ztrátě práva na vyživování po rozvodu.

4. Žádný z manželů nesmí zastupovat druhého bez jeho souhlasu. (článek 71)

Toto by bylo považováno za porušení jeho individuálních práv.

2.9. Komparativní analýza (vznik manželství)

Z předchozích částí druhé kapitoly vychází, že v případě vzniku manželství se česká právní úprava a španělská právní úprava v hlavních bodech shodují. Obsahují ale i několik odlišností, na které bych ráda upozornila.

V obou zkoumaných zemích lze manželství uzavřít pouze zákonem stanoveným způsobem, jinak není možné, aby manželství vzniklo.

Hned první zásadní rozdíl se nachází v určení pohlaví snoubenců. Česká právní úprava totiž povoluje vznik manželství pouze mezi osobami odlišného pohlaví, tedy mezi mužem a ženou, zatímco ve Španělsku smí uzavřít manželství se všemi právními následky i osoby stejného pohlaví. Takovým osobám český právní řád povoluje pouze uzavření registrovaného partnerství, které je v něčem s manželstvím odlišné.

Ani český Zákon o rodině, ani španělský Občanský zákoník se příliš nezabývají podmínkami vzniku manželství, ale více se věnují jeho překážkám. Podmínka ve, které se ale shodují, je přítomnost dvou svědků. Ve španělském Občanském zákoníku je přítomnost dvou zletilých svědků zmíněna, jakoby mimochodem mezi dalšími informacemi. Ačkoli český Zákon o rodině přítomnost dvou svědků uvádí hned v počátku části o manželství mezi prvotními ustanoveními, jejich věk vůbec nezmiňuje. Jelikož ale podstata funkce svědka vyžaduje plnou způsobilost k právním úkonům, platí zletilost svědků i v ČR.

V překážkách vzniku manželství se obě porovnávané právní úpravy většinou shodují. V obou zemích nesmí manželství uzavřít osoby mladší osmnácti let, pokud jim z vážných důvodů není udělena výjimka, ve Španělsku poté smí uzavřít manželství již čtrnáctileté osoby, v České republice pak o dva roky starší. Na rozdíl od českého práva *Código Civil* nebere ohled na psychické poruchy manželů. Jedinou úpravou této problematiky je článek 56, který v druhém odstavci vyžaduje od takových osob lékařský posudek o jejich způsobilosti uzavřít manželství. Pokud je tento posudek v jejich prospěchu, smí jim být uděleno povolení. Naopak jako překážku manželství české právo neuznává předchozí trestní činnost jednoho z manželů. Ve Španělsku totiž ani jeden snoubenec nesmí být odsouzen za spáchání či spolupachatelství vraždy bolestivou smrtí svého bývalého manžela.

V obou zemích je povoleno uzavřít sňatek v zastoupení. V ČR je však ještě dále upřesněno, že zastupující osoba musí být stejného pohlaví s osobou zastupovanou.

Ve Španělsku i v České republice právní řád povoluje právě dvě možné formy uzavření manželství. A to občanskou před pověřeným zástupcem města (ve Španělsku ještě před soudcem) a církevní před představitelem státem registrované církve, které jsou ve Španělsku registrované Ministerstvem spravedlnosti a v ČR Ministerstvem kultury. Oba státy upřednostňují uzavření občanského sňatku ve městě bydliště jednoho ze snoubenců, ale povolují i sňatky na jiných místech v zemi i za jejími hranicemi. Španělský Občanský zákoník navíc povoluje uzavření tzv. tajného manželství, které se od běžného odlišuje tím, že stačí, když je zapsáno ve Zvláštní knize Centrálního matričního úřadu (*Libro Especial del Registro Civil Central*). Tento zápis má omezené zveřejňování a platí přísná mlčenlivost pro všechny osoby, které se obřadu účastnily. V obou státech je nutné uzavřené manželství zapsat do matriky. Na našem území je tento zápis čistě evidenčního charakteru, ale ve Španělsku je nutný pro plné uznání manželství.

Dalším rozdílem je i to, že španělská právní úprava se nezabývá příjmením manželů a jejich potomků, protože ve Španělsku má každá osoba příjmení po obou svých rodičích a sňatkem se nemění. Je tedy běžné, že kompletní příjmení matky a otce nejsou stejná jako příjmení jejich dětí.

Co se týče vztahů mezi manžely, jsou jejich česká a španělská úprava téměř totožné. Česká se navíc zajímá i o jejich ekonomické vztahy. A zatímco je v ČR zastupování jednoho manžela druhým v běžných záležitostech automatické, ve Španělsku je k tomuto nutný souhlas zastupovaného manžela.

3. Zánik manželství

Manželství je svazek mezi osobami, jehož doba trvání není nikde přesně vymezena. Stejně tak jako je v právních řádech různých zemí určen způsob vzniku manželství, je i určen jeho zánik. Ten může být buď „nedobrovolný“, kdy manželství zaniká smrtí jednoho z manželů, nebo z vlastní vůle plánovaný, kdy manželství zaniká rozvodem nebo jiným zákonem daným způsobem. V České republice i ve Španělsku platí, že ať už byla forma uzavření manželství jakákoli (tedy i církevní), manželství je rozvedeno podle civilních norem.

3.1. Zánik manželství v ČR

V České republice upravuje zánik manželství zákon o rodině, který rozlišuje tři způsoby zániku manželství. Jsou to:

- a) zánik manželství smrtí jednoho z manželů,
- b) zánik manželství prohlášením jednoho z manželů za mrtvého,
- c) zrušení manželství rozsudkem soudu o rozvodu manželství.

Nejčastějším způsobem bývá na našem území právě rozvod manželství. V roce 2011 bylo v České republice rozvedeno 2,7 osob na jeden tisíc obyvatel. Tento počet nás řadí nad evropský průměr. K nejvíce rozvodům pak dochází v Lotyšsku (4,0 /1000 obyv.) a Litvě (3,4 /1000 obyv.).⁴⁰

3.1.1. Zánik manželství smrtí, prohlášením manžela za mrtvého

Nejpřirozenějším způsobem zániku manželství je smrt jednoho z manželů. Ta musí být prokázána jeho úmrtním listem.

V případě, že je osoba nezvěstná a je pravděpodobné, že již nežije, lze ji prohlásit po zákonem stanovené době za mrtvou. Pokud byla tato osoba ve svazku manželském, tento zaniká podle § 22 ZOR dnem, kdy rozhodnutí o tom nabude právní moci. Zjistí-li se, že daná osoba žije, prohlášení za mrtvého je zrušeno. Jestliže ale

⁴⁰ Rozvody, 2013. Databáze Eurostatu. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013> (cit. 29.3.2013)

mezitím jeho manžel uzavřel nové manželství, podle § 22 odstavce 2 ZOR se zaniklé manželství neobnoví.

3.1.2. Rozvod

Jediným způsobem zrušení manželství za života obou manželů je podle českého právního řádu rozvod. Jeho podmínky upravuje zákon o rodině v části první, hlavě páté. Ten rozlišuje tři druhy rozvodu:

- a) sporný rozvod,
- b) nesporný rozvod,
- c) ztížený rozvod.

První zmíněný, sporný rozvod, je upraven § 24 ZOR. Jeho hlavním charakteristickým rysem je zjišťování příčin rozvratu manželství. Za dostatečně vážnou příčinu je brán hluboký a trvalý rozvrat manželství, kdy již nelze očekávat obnovení manželského soužití. Doba „trvalého“ rozvratu není zákonem nijak určena, mělo by se však touto formulací předejít rozvodům manželů, kteří jsou pouze v dočasné vztahové krizi. Hlubokým rozvratem je myšlena hlavně situace, kdy manželé neplní to, co je uvedeno v § 18 ZOR, tedy že manželé žijí spolu, jsou si věrni, respektují se, pomáhají si a společně pečují o děti. Řízení o rozvod manželství se zahajuje na návrh jednoho z manželů a je dále upraveno v občanském soudním řádu. *Věcně příslušným je okresní soud a místně příslušným je pak soud, v jehož obvodu měli manželé poslední společné bydliště na území České republiky, pokud bydlí v obvodu tohoto soudu alespoň jeden z manželů.*⁴¹ *Souhlas druhého manžela není třeba, manželství lze rozvést i proti jeho vůli.*⁴² Součástí § 24 ZOR je i tzv. tvrdostní klauzule, která je uvedena ve druhém odstavci a vylučuje rozvod manželů i přes hluboký a trvalý rozvrat v případě, že by tato skutečnost byla v rozporu se zájmem jejich nezletilých dětí, daným zvláštními důvody. *V řízení o rozvod manželství se rozhoduje rozsudkem. Manželství je rozvedeno okamžikem nabytí právní moci tohoto rozsudku.*⁴³

Nesporný rozvod se od sporného liší hlavně tím, že soud nezjišťuje příčiny rozvratu manželství. K nespornému rozvodu podle § 24a ZOR dojde, pokud manželství

⁴¹ PLECITÝ, V. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 40.

⁴² PLECITÝ, V. op. cit. s. 41.

⁴³ PLECITÝ, V. op. cit. s. 41.

trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se připojil i druhý manžel. Pokud manželé splní tyto podmínky, je jejich manželství bráno za hluboce a trvale rozvrácené, bez naděje na obnovení manželského soužití a soud je bez zjišťování příčiny rozvratu rozvede po předložení *písemné smlouvy s ověřenými podpisy upravující pro dobu po rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost (mezi manžely), a pravomocné rozhodnutí o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu*⁴⁴. I u nesporného rozvodu však platí tvrdostní klauzule, která v zájmu nezletilých dětí rozvod znemožňuje.

Ke ztíženému rozvodu dojde, pokud při existenci rozvratu manželství, jeden z manželů podá návrh na rozvod, ale ten druhý, který se na rozvratu manželství převážně nepodílel, s tímto návrhem nesouhlasí, protože by mu byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma. Takovému návrhu pak podle § 24b ZOR soud nevyhoví a manželství nerozvede. Jedná se vlastně o tvrdostní klauzuli, ale tentokrát ve prospěch manžela, kterému by rozvodem vznikla závažná újma. Tato újma může být ekonomická nebo na příklad zdravotní (psychická). Aby ale nedošlo k absolutní nerozveditelnosti takového manželství § 24b odst. 2 určuje, že nežijí-li manželé spolu po dobu delší než tři roky, soud manželství rozvede, pokud jsou splněny podmínky § 24, tedy hluboký a trvalý rozvrat manželství. Pokud by manžel po rozvodu měl ekonomicky strádat, tedy nemohl by se sám živit, *může žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů*⁴⁵. Pokud by však bývalý manžel s tímto nesouhlasil, může být výživné soudem nařízeno v případě, že žádající se nepodílel na porušení manželských povinností při rozvratu manželství a rozvodem mu byla způsobena závažná újma. Právo na výživné zanikne podle § 94, jestliže oprávněný manžel uzavře nové manželství nebo povinný manžel zemře.

Po rozvodu může jeden z manželů chtít upustit od užívání společného příjmení. To mu umožňuje § 29 ZOR, který stanovuje, že do jednoho měsíce ode dne, kdy rozhodnutí o rozvodu nabylo právní moci, smí oznámit matričnímu úřadu, že přijímá

⁴⁴ Zákon o rodině, §24a odst. 1. Dostupný na [www](http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf):
http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf (cit. 24.3.2013)

⁴⁵ Zákon o rodině, §92 odst. 1. Dostupný na [www](http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf):
http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf (cit. 24.3.2013)

své dřívější příjmení, popř. upouští od užívání společného příjmení vedle příjmení dřívějšího.

Velmi často se rozvádí manželé, kteří mají nezletilé děti. Pro tyto případy stanovuje zákon o rodině v § 26 podmínky, které musí být před rozvodem splněny a jejichž hlavním cílem je zachování blaha dítěte, aby měl rozvod rodičů co nejmenší vliv na jeho osobnost, přirozený vývoj a potřeby. Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, je nutné určit jejich práva a povinnosti k dítěti po dobu po rozvodu. Soud tedy určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy, která může být společná či střídavá. Ve většině případů je dítě svěřeno matce a jen výjimečně otci či jinému příbuznému. Dále soud stanoví, jak má každý z rodičů přispívat na jeho výchovu. Je dbáno, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a zároveň aby měl rodič, kterému není dítě svěřeno, právo se s dítětem stýkat a být o něm pravidelně informován. Jelikož životní situace každého člověka se během času mění, může soud upravit (i bez návrhu) podmínky výkonu rodičovských práv a povinností, změni-li se poměry rodičů. Na příklad pokud jeden z rodičů vylepší svou situaci tak, že je schopen se o dítě postarat, může být svěřeno do péče jemu. Naopak, když se situace rodiče, který má dítě v péči zhorší (např. stane se alkoholově závislým, má dlouhodobé zdravotní potíže bránící v péči o dítě), může mu být dítě odebráno a předáno rodiči druhému.

3.2. Zánik manželství ve Španělsku

Na základě článku 32 odst. 2 španělské ústavy (*La Constitución Española del 1978*) se ve Španělsku právní úpravě zániku manželství věnuje občanský zákoník (*Código Civil*). Ten podle článku 85 rozlišuje stejně jako v České republice tři způsoby zániku manželství ať byly forma i čas jeho uzavření jakékoli.

Mezi ně patří tak jako u nás:

- a) smrt jednoho z manželů,
- b) prohlášení jednoho z manželů za mrtvého,
- c) rozvod.

Smrt ani prohlášení jednoho z manželů za mrtvého *Código Civil* dále nijak nerozvádí. Uznává však ještě jeden další způsob jak manžele zbavit některých manželských povinností, ale vlastní manželství zachovat. Je jím rozluka. Těmto způsobům se budu věnovat v následujících částech této kapitoly.

Ve Španělsku dochází k rozvodům o něco méně často než v České republice. V roce 2011 se ve Španělsku rozvedlo 2,2 osob⁴⁶ na jeden tisíc obyvatel. Což je na katolicky zaměřenou zemi docela vysoký počet. Co se týče volby mezi mírnější rozlukou a absolutním rozvodem, volí většina Španělů rozvod. Rozluku si v roce 2011 zvolilo pouze šest procent párů⁴⁷ ze všech, kteří chtěli nějakým způsobem manželství ukončit.

3.2.1. Rozluka (*separación*)

Rozluka je brána jako právní stav mezi manželstvím a rozvodem. *Znamená krach nebo přerušeni soužití manželů.*⁴⁸ Je typická pro katolicky zaměřené země, kde církev nepovoluje rozvod. Funguje tedy jako kompromis, kdy je (před Bohem) manželství zachováno, manželé ale nemusí plnit některé povinnosti, které pro ně z manželství vyplývají.

Ve Španělsku je upravena občanským zákoníkem (*Código Civil*), konkrétně články 81 až 84. Ty určují, že ať byla forma uzavření manželství jakákoli, lze manželství vždy rozloučit bez zjišťování příčin rozvratu manželských vztahů:

- 1) Na návrh obou manželů, nebo jednoho manžela se souhlasem druhého po třech měsících od uzavření sňatku. K tomuto návrhu manželé připojí ještě upravující dohodu (*convenio regulador*), která obsahuje upravení manželských práv a povinností převážně v oblasti péče o děti a společného majetku.

⁴⁶ Rozvody, 2013. Databáze Eurostatu. <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013> (cit. 3.4.2013)

⁴⁷ Estadística de nulidades, separaciones y divorcios 2011. Instituto Nacional de Estadística. <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do?path=/t18/p420/p01/a2011/10/&file=03001.px&type=pcaxis&L=0> (cit. 3.4.2013)

⁴⁸ ALVAREZ- CAPEROCHIPI, J. A. *Curso de derecho de familia. Tomo I. Matrimonio y régimen económico*. Madrid: Civitas 1988. s: 141

- 2) Na návrh jednoho manžela po třech měsících od uzavření manželství. Tato doba nemusí být dodržena, pokud je ohrožen život, svoboda či morálka tohoto manžela nebo dalších členů rodiny.

Rozluka vede podle článku 83 *Código Civil* k přerušení společného soužití manželů a zániku společného vlastnictví v domácnosti.

Jelikož rozluka je chápána jako dočasný stav, počítá *Código Civil* i s variantou, že se rozloučení manželé usmíří a budou chtít svou rozluku zrušit. V tomto případě musí podle článku 84 oba manželé samostatně uvědomit soudce, který se jejich sporem zabývá nebo zabýval.

3.2.2. Rozvod (*divorcio*)

Vzhledem k historii španělského rodinného práva, nebyl vždy rozvod povolen. Samotným rozvodem se ve španělském občanském zákoníku (*Código Civil*) zabývají články 86 až 89 patřící do kapitoly „O rozpadu manželství“ („*De la disolución del matrimonio*“). K rozvodu dojde, ať byla forma uzavření manželství jakákoli, na žádost pouze jednoho manžela (sporný rozvod), nebo jednoho manžela se souhlasem druhého, nebo na žádost obou manželů (nesporný rozvod), pokud jsou splněny všechny podmínky a požadavky článku 81 (např. uplynutí tříměsíční doby od svatby). Což znamená, že zde platí stejné podmínky jako u rozluky. Dále se nikdo nezabývá příčinami rozpadu manželství a pro jeho rozvedení stačí pouze vůle jednoho, či obou manželů rozvést se. Příčiny rozpadu manželství se nezjišťují teprve od roku 2005⁴⁹, kdy vyšla novela *Código Civil Ley 15/2005, de 8 de julio* a zrušila jejich dosavadní taxativní výčet. Samotné osoby nemají právo na znovunabytí své svobody. Manželství smí být rozvedeno pouze rozsudkem, který tuto skutečnost prohlásí a nabude účinnosti.

Código Civil připouští i případy, kdy dojde k ukončení rozvodového procesu a k samotnému rozvodu manželství tedy nedojde. Jedním takovým případem je smrt jednoho z manželů, kterou je automaticky rozvodový proces ukončen, druhým možným případem je usmíření manželů po podání žaloby o rozvod manželství. Pokud však k usmíření dojde až poté, co rozvod nabude účinnosti, nemá toto žádné právní následky. Jedinou možností je pak uzavření nového manželství mezi rozvedenými.

⁴⁹ Rozvod- Španělsko. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci.
http://ec.europa.eu/civiljustice/divorce/divorce_spa_cs.htm (cit. 10.5.2013)

3.2.3. Společné podmínky a následky neplatnosti, rozluky a rozvodu manželství

Jelikož mají ve Španělsku neplatnost, rozluka a rozvod manželství některé podobné podmínky a následky, jsou tyto uvedeny v samostatné (deváté) kapitole *Código Civil*.

Jako první je zde upravena v článku 90 upravující dohoda (*convenio regulador*), která je potřebná pro rozvod a rozluku. Ta musí obsahovat v první řadě určení, komu budou svěřeny do péče děti a jak tato péče bude probíhat, dále pak upřesnění styku a pobytu dětí s rodičem, se kterým nebudou bydlet. Pokud je to nutné, jsou také upraveny návštěvy a komunikace dětí se svými prarodiči. V druhé řadě musí upravující dohoda obsahovat ekonomické vyrovnání mezi manžely, tedy určení komu připadne společné bydlení a jeho vybavení, jak bude rozděleno společné jmění manželů, popřípadě jaké příspěvky bude jeden z manželů dostávat od druhého na chod domácnosti. Tato upravující dohoda musí být schválena soudem, aby mohl zakročit v případě, že by byla v neprospěch dětí nebo jednoho z manželů. Pokud dojde k jakýmkoli změnám podmínek rozvedených nebo rozloučených manželů, je možné tuto dohodu kdykoli upravit.

Pokud se manželé sami nedokážou dohodnout, může za ně rozhodnout soud jak v případě péče o dítě, tak v případě jejich ekonomického vyrovnání.

Je přirozené a i článkem 92 odst. 1 potvrzené, že neplatnost, rozluka ani rozvod manželství nezprošťují rodiče povinností, které mají ke svým dětem. Pokud má být přijato jakékoli opatření týkající se nezletilých dětí, musí soud vždy ohlídat, aby bylo zachováno jejich právo být vyslyšeni. Děti mohou být svěřeny do péče jednoho rodiče, nebo střídavě do péče obou rodičů. Jeden z rodičů může být ze společné péče soudem vyloučen, pokud spáchal trestný čin, při kterém došlo k ohrožení života, celistvosti těla, svobody atd. druhého rodiče nebo dětí, nebo pokud byly objeveny stopy domácího násilí. Soudem také může být nařízeno svěřeni dětí do péče poručníka či opatrovníka za předpokladu, že sourozenci nebudou rozděleni. Rodič, který s nezletilými dětmi nežije má právo s nimi komunikovat a navštěvovat je. I toto může být upraveno soudem, který určí místo a čas a dobu trvání setkání dětí s rodičem. Toto právo však může být omezeno nebo zrušeno při výskytu vážných okolností či opakovanému neplnění dohodnutých rodičovských povinností.

V případě, že jednomu z manželů rozluka nebo rozvod způsobí ekonomickou nerovnováhu, tedy nebude schopen se sám živit, může žádat druhého manžela o výživné vyplácené jednorázově, dočasně, či po neurčitou dobu. Pokud se manželé na tomto

nedohodnou, může být výživné určeno soudem. Finanční náhradu přiznává *Código Civil* i v případě neplatného manželství manželovi, který jednal v dobré víře, pokud mu po zániku manželství vznikla ekonomická nerovnováha a během „trvání“ manželství sdílel společnou domácnost s druhým manželem. Právo na výživné zaniká stejně jako v ČR, pokud vyživovaný manžel uzavřel nové manželství, nebo „manželsky“ žije s jinou osobou. Naopak podle článku 101 odst. 2 nezaniká smrtí manžela, který výživné platil. Jeho dědicové však mají právo soud požádat o snížení částky výživného či jeho zrušení v případě, že z množství zděděného majetku nejsou schopni výživné vyplácet.

3.2.4. Dočasná opatření vznikající podáním žaloby o neplatnost, rozlučku či rozvod manželství

Od okamžiku podání žaloby o neplatnost, rozlučku, či rozvod mají manželé právo chovat se podle dočasných opatření, která jsou upravena články 102 až 106 *Código Civil*. Mezi ně patří například to, že zaniká presumpce společného soužití manželů, kteří tedy smí oficiálně žít odděleně. Dále zanikají všechny souhlasy a pravomoci, které poskytl jeden manžel druhému. Pokud se manželé nejsou schopni sami dohodnout na podmínkách jejich rodinného fungování, určí přesná dočasná opatření platící do doby, kdy nabude platnosti rozsudek o neplatnosti, rozluce, či rozvodu, soud. Ten hlavně určí, v čí péči budou během této dočasné doby společné děti, kdo zůstane bydlet ve společném bydlíšti a bude moci používat jeho vybavení, dále upraví ekonomické vztahy mezi manžely. V případě, že během této doby hrozí únos nezletilého dítěte jedním z rodičů nebo třetí osobou, určí soud ochranná opatření, aby se tímto možným předěšlo.

Všechna dočasná opatření zanikají po nabytí platnosti rozsudku o neplatnosti, rozluce, či rozvodu manželství.

3.3. Komparativní analýza (zánik manželství)

V předchozích částech jsem popsala, způsoby zániku manželství v České republice a ve Španělsku a nyní tyto způsoby obou zemí vzájemně porovnám. Ač se obě právní úpravy zdají být velmi podobné, lze mezi nimi najít i odlišnosti.

Způsoby úplného zániku manželství jsou v obou zemích tři, tedy smrt jednoho z manželů, prohlášení jednoho z manželů za mrtvého a rozvod. První dva způsoby detailněji popisuje česká úprava, zatímco španělská je pouze zmiňuje.

Hlavním rozdílem mezi zánikem manželství v ČR a ve Španělsku je ten, že ve křesťanském Španělsku *Código Civil* povoluje rozluky manželství, což je pouze dočasné přerušení manželství, které po určité době pokračuje, nebo definitivně skončí rozvodem. Pro toto mezidobí jsou však v *Código Civil* přesně stanovené podmínky a pravidla týkající se soužití manželů, péče o děti a jejich společných ekonomických vztahů. Ač rozluka může pomoci manželství zachovat, volí tento způsob pouze zlomek všech osob, které chtějí manželství ukončit.

Co se týče rozvodu, česká právní úprava se řídí podle modelu rozvodu manželství na základě existence rozvratu, ten však není nikde přesně definován. Ve Španělsku se však od roku 2005 nikdo příčinami rozpadu manželství nezabývá a stačí pouze vůle jednoho, či obou manželů rozvést se. *Código Civil* tedy pochopitelně na rozdíl od Zákona o rodině neuvádí, zda a v jakých případech se zjišťují, či nezjišťují příčiny rozpadu manželství. Do kategorií sporného, nesporného a ztíženého rozvodu, které jsou v ZOR určeny třemi paragrafy, lze tedy španělský rozvod zařadit pouze podle toho, zda žádost podají manželé společně, popř. s vzájemným souhlasem (nesporný), nebo pouze jeden z manželů (sporný). Zatímco Zákon o rodině se věnuje pouze samotnému rozvodu, *Código Civil* souhrnně popisuje společné podmínky a následky neplatnosti, rozluky a rozvodu manželství. Dalším rozdílem je v minimální době, která musí od uzavření manželství uplynout, aby mohlo být rozvedeno. V ČR je to u nesporného rozvodu podmíněno jedním rokem od svatby a šesti měsíci nežítí spolu, zatímco ve Španělsku stačí pouhé tři měsíce od svatby.

Pokud manželé nemají děti a dohodnou se na vyrovnání společného majetku, nebrání již rozvodu v České republice ani ve Španělsku žádná další překážka, pokud oba manželé s rozvodem souhlasí. V případě, že mají děti (nezletilé, nebo studující neschopné se zaopatřit), existuje v obou právních úpravách množství článků a paragrafů, upravujících péči o tyto děti. Hlavním cílem je, aby rozvodem rodičů pro ně vznikalo co nejméně psychicky náročných situací, které by mohly ovlivnit jejich vývoj. Proto oba právní řády neschválí rozvod manželství, dokud není upraveno, komu bude dítě svěřeno do péče a jak se bude na jeho výchově podílet rodič, který s ním po rozvodu již nebude trvale žít. Dále oba právní řády připouštějí i úpravu vztahů

s prarodiči a dalšími příbuznými. Ve Španělsku navíc *Código Civil* výslovně připouští vyslyšení názoru dětí, aby bylo zachováno jejich budoucí blaho.

Rozvod může jednomu manželovi způsobit ekonomické strádání. Ve Španělsku i v České republice, je i tato situace upravena Zákonem o rodině a *Código Civil*, podle kterých má takový manžel právo na výživné. Podle §§ 93 a 94 ZOR však smí toto výživné pro svou osobu manžel dostávat pouze tři roky od rozvodu, nebo do doby než uzavře nové manželství, či jeho exmanžel zemře. Ve Španělsku, ale žádné takové časové omezení není a neplatí ani podmínka smrti exmanžela. Výživné dále vyplácí jeho dědicové, pokud soud nerozhodne jinak.

Protože je Španělsko mnohem více křesťansky zaměřené než Česká republika, předpokládala jsem, že v něm bude rozvod manželství složitější. Díky kratší době, která musí uplynout od svatby, aby mohlo být manželství rozvedeno a nezjišťování důvodů rozpadu manželství mi však v katolickém Španělsku přijde rozvod paradoxně o něco snazší než v České republice.

4. Rozbor právní terminologie rodinného práva

V jednotlivých částech této kapitoly se budu věnovat nejprve charakteristice právního jazyka obecně a následně španělskému právnímu jazyku a jeho typickým gramatickým jevům a slovní zásobě týkající se terminologie rodinného práva. V závěru pak porovnáám překlady a významy vybraných pojmů z rodinného práva a vytvořím španělsko-český glosář.

4.1. Charakteristika právního jazyka

Právní jazyk je odborným spisovným jazykem, který se od přirozeného jazyka liší lexikem a stylistikou. Je důležité od právního jazyka odlišovat jazyk právnícký, který je jazykem právníků, tedy používaný v aplikační praxi, právní vědě. Právní jazyk má dvě hlavní funkce: vyjádřit přesně a jednoznačně právně-normativní regulace a srozumitelně informovat.⁵⁰ Z těchto funkcí vyplývá, že právní jazyk má pro každý pojem právě jeden výraz, aby nedocházelo k omylům a záměnám, které jsou v právu nepřípustné. Dále používá jednoduchou skladbu vět. Právní jazyk je strohý, neemocionální, často využívá substantiva a adjektiva, číslovky, má zvláštní stylistická pravidla v používání sloves a spojek, menší výskyt zájmen, příslovcí, částic a absence citoslovcí.⁵¹

Právní španělština z gramatického hlediska používá jmenné konstrukce, velké množství sloves v infinitivu, přičestí přítomném a minulém a gerundiu. Ačkoli se budoucí konjunktiv (*futuro de subjuntivo*) v obecné španělštině v současné době skoro nepoužívá, v právních textech se vyskytuje velmi často (*salvo que los cónyuges hubieren vivido juntos; si alguno de los contrayentes estuviere afectado*)⁵². Dále se často vyskytuje budoucí indikativ (*podrá autorizarse, el juez no acordará*)⁵³, přítomný indikativ a rozkaz.

Slovní zásoba právní španělštiny se historicky vyvíjela a přejímala výrazy i z jiných jazyků. Najdeme v ní proto latinismy (*abogado*), helenismy (*democracia*), arabismy (*alcalde*), dále pak z modernějších jazyků na příklad anglicismy či slova

⁵⁰ HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.

⁵¹ HOLLÄNDER, P. op. cit.

⁵² překlad: *pokud spolu manželé nežili; pokud byl některý ze snoubenců byl postižen*

⁵³ překlad: *může být povoleno, soudce nebude souhlasit*

přejatá z francouzštiny (*extranjero*).⁵⁴ Další právní pojmy vznikly složením (*matrimonio secreto, registro civil*), připojením prefixů a sufixů.⁵⁵

Co se týče struktury vět, používá právní španělština buď krátké věty, či souvětí, kde věta hlavní nese hlavní myšlenku dané normy.

4.2. Rozbor vybraných pojmů

Během studování španělských právních dokumentů při psaní této práce jsem se setkala s řadou španělských právních pojmů. Ekvivalenty některých z nich se nacházejí i v českém právním řádu, pro jiné zase alespoň existují české překlady či výkladová vysvětlení. U termínů, které se pojí se vznikem a zánikem manželství, jejich formami a osobami, které se tohoto účastní, v této kapitole rozeberu jejich překlad za pomoci výkladových a překladových slovníků. Vybrané termíny jsou řazeny v pořadí jednotlivých právních kroků, tedy od okamžiku před svatbou do okamžiku rozvodu.

Contrayente - snoubenec/ snoubenka

Termín „*contrayente*“, tedy snoubenec/ snoubenka se v pramenech rodinného práva vyskytuje v částech týkajících se podmínek, které musí být splněny před uzavřením manželství. Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník však tento termín vůbec neuvádí. Zná pouze výraz *novio/ novia*, který se ale v legálních textech nevyskytuje a do češtiny ho tento slovník překládá poněkud mnohoznačně jako *partner/ partnerka, přítel/ přítelkyně, snoubenec/ snoubenka, ženich/ nevěsta*. Podle *Diccionario Salamanca de la lengua española* slovo „*contrayente*“ znamená: *persona que contrae matrimonio*, tedy osoba, která uzavírá manželství.

Matrimonio - manželství

Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překládá „*matrimonio*“ jako manželství, sňatek. Výkladový slovník *Diccionario Jurídico* definuje *matrimonio* jako: „*Unión estable de un hombre y una mujer dirigida y ordenada al establecimiento de una plena comunidad de vida.*“ což znamená stálý svazek mezi mužem a ženou, který vede k založení k úplnému životnímu společenství. Podle *Diccionario Esencial Santillana de la Lengua Española* je obecně *matrimonio*: „*Unión de un hombre y una*

⁵⁴ ALCARÁZ VARÓ, E. *El español jurídico*. Barcelona: Editorial Ariel, S.A. 2002. s. 31-39.

⁵⁵ ALCARÁZ VARÓ, E. op. cit. s. 66-70.

mujer que se comprometen mediante determinados ritos o formalidades legales a vivir juntos.“ tedy Spojení jednoho muže a jedné ženy, kteří se určitými rituály a právními formalitami zavazují žít společně. Diccionario Salamanca de la lengua española pak stručně definuje matrimonio jako: „*Unión legítima entre un hombre y una mujer.*“ tedy jako zákonité spojení jednoho muže a jedné ženy.

V těchto výkladech jako základní nedostatek vidím, že nevystihují současný stav, neboť od roku 2005 je již možné ve Španělsku uzavřít manželství i mezi osobami stejného pohlaví, tedy dostává do rozporu, že manželství je svazek pouze mezi mužem a ženou.

Všechny výše zmíněné slovníky uvádějí i překlady nebo výklady forem uzavření manželství ve Španělsku.

Matrimonio civil znamená podle Španělsko-českého právníckého a ekonomického slovníku občanský nebo civilní sňatek. Dle výkladu v Diccionario Salamanca de la lengua española je pak tato forma popsána jako „*Matrimonio celebrado según la ley civil, sin intervención de la Iglesia.*“ neboli manželství uzavřené podle občanského práva bez zásahu církve.

Matrimonio religioso překládá Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník jako církevní manželství/ sňatek. Diccionario Salamanca de la lengua española pak tento sňatek definuje slovy: „*Matrimonio celebrado de acuerdo con los cánones y ceremonias de una religión.*“, což znamená manželství uzavřené v souladu s kánony a obřady určitého náboženství.

Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník pak překládá poslední formu uzavření manželství ve Španělsku *matrimonio secreto*, jako tajné manželství (bez kněze a svědků).

Cónyuge - manžel/ manželka

Ve Španělsko-českém právníckém a ekonomickém slovníku je výraz „*cónyuge*“ přeložen do češtiny jako manžel/ manželka; v množném čísle pak *cónyuges - manželé*. Diccionario Salamanca de la lengua española vysvětluje tento výraz jako: *marido respeto a la mujer y mujer respeto al marido*, tedy muž vzhledem k manželce a žena vzhledem k manželovi.

Mimo právní terminologii má pak španělština pro manžela a manželku podle Diccionario Esencial Santillana de la Lengua Española mnoho dalších synonym; př.: *marido/ mujer, esposo/ esposa, consorte, casado/ casada, desposado/ desposada*.

Registro Civil - matriční úřad

Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník uvádí, že *Registro Civil* znamená matriční úřad nebo matrika. Dále uvádí, že pokud je slovo *civil* napsáno s malým „c“, překládá se pak jako matriční kniha. Diccionario Jurídico tento pojem definuje jako: „*Institución pública constituida y regulada para constancia oficial de la existencia, estado civil y condición de las personas.*“ tedy jako veřejnou instituci vytvořenou a upravenou pro vedení oficiálních písemných důkazů o existenci, rodinném stavu a postavení osob. Diccionario Salamanca de la lengua española pak k tomuto pojmu uvádí: „*Registro en que se hacen constar por autoridades competentes los nacimientos, matrimonios, defunciones y demás hechos relativos al estado civil de las personas.*“ což znamená úřad, který pomocí oprávněných orgánů zaznamenává narození, sňatky, úmrtí a další skutečnosti týkající se rodinného stavu osob.

Disolución del matrimonio - zánik manželství

Obecné španělské výkladové slovníky, které jsem používala při psaní této práce, toto slovní spojení neznají. Samotné „*disolución*“ vysvětlují jako jakýkoli zánik či rozpad. Právnícký výkladový slovník Diccionario Jurídico pak pouze doslovně cituje článek 85 *Código Civil*. Jediný Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník pak toto slovní spojení překládá jako zánik manželství.

Separación - rozluka

Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překlad pojem *separación* překládá jako odloučení; odluka; rozluka. Pro mou práci, jsem si vybrala termín rozluka. Diccionario Salamanca de la lengua española tento výraz vysvětluje jako: „*Interrupción de la vida común de los cónyuges, por propia decisión o por fallo de los jueces, sin que se produzca una ruptura del vínculo matrimonial.*“ což v češtině znamená přerušování společného života manželů z vlastního rozhodnutí, nebo podle rozhodnutí soudu bez porušení manželského pouta.

Pojem *separación* se dále objevuje ve slovním spojení *separación de bienes*, což Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník překládá jako rozdělení majetku, vypořádání majetku po rozvodu.

Divorcio - rozvod

Podle Španělsko-českého právníckého a ekonomického slovníku znamená termín „*divorcio*“ v češtině rozvod manželství a dále také rozchod a odloučení. Diccionario Jurídico vysvětluje tento termín jako: *Institución que permite la disolución del vínculo matrimonial en vida de ambos cónyuges y por efecto de una decisión judicial, en atención a causas posteriores a la celebración del matrimonio*. Což znamená instituci, která umožňuje zánik manželského vztahu obou manželů na základě soudního rozhodnutí s ohledem na následky uzavřeného manželství. Diccionario Esencial Santillana de la Lengua Española pak uvádí výklad: *disolución definitiva de un contrato matrimonial mediante sentencia legal*, v překladu: definitivní zánik manželské smlouvy soudním rozsudkem.

4.3. Dvojjazyčný glosář

V této části vytvořím španělsko-český glosář s termíny, které jsem rozebírala v předchozí části a dalšími termíny týkajícími se vzniku a zániku manželství, které jsem vybrala ze španělského občanského zákoníku *Código Civil*.

abuelos <i>m, pl</i>	prarodiče
Alcalde <i>m</i>	starosta
ascendente <i>m</i>	předek
buena fe <i>f</i>	dobrá víra
coacción <i>f</i>	donucení
Código Civil <i>m</i>	Občanský zákoník
contraer <i>v</i>	uzavřít
contrayente <i>m, f</i>	snoubenec, snoubenka
consentimiento matrimonial <i>m</i>	manželský souhlas
convenio regulador <i>m</i>	upravující dohoda
cónyuge <i>m, f</i>	manžel, manželka
cónyuges <i>m, pl</i>	manželé
custodía <i>f</i>	opatrovnictví
declaración de fallecimiento <i>f</i>	prohlášení za mrtvého
demanda de divorcio <i>f</i>	žaloba o rozvod

derecho civil <i>m</i>	občanské právo
derecho de la familia <i>m</i>	rodinné právo
descendiente <i>m</i>	potomek
disolución del matrimonio <i>f</i>	zánik manželství
divorcio <i>m</i>	rozvod
divorcio consensual <i>m</i>	nesporný rozvod
divorcio contencioso <i>m</i>	sporný rozvod
divorcio contradictorio <i>m</i>	sporný rozvod
divorcio sin oposición <i>m</i>	nesporný rozvod
domicilio conyugal <i>m</i>	společné bydlení manželů
familia <i>f</i>	rodina
fidelidad <i>f</i>	věrnost
filiación <i>f</i>	příbuzenství
Funcionario <i>m</i>	úředník
guardía <i>f</i>	poručenství
hijos <i>m, pl</i>	děti
iglesia <i>f</i>	církev
Juez <i>m</i>	soudce
juicio de divorcio <i>m</i>	rozvodové řízení
matrimonio <i>m</i>	manželství
matrimonio civil <i>m</i>	občanský/ civilní sňatek
matrimonio religion <i>m</i>	církevní sňatek
matrimonio secreto <i>m</i>	tajné manželství
mayor de edad <i>adj</i>	plnoletý
muerte <i>f</i>	smrt
nietos <i>m, pl</i>	vnoučata
nulidad de matrimonio <i>f</i>	neplatnost manželství
patria potestad <i>f</i>	péče
pensión temporal <i>f</i>	výživné na dobu určitou
pensión por el tiempo indefinido <i>f</i>	výživné na dobu neurčitou
promesa de matrimonio <i>f</i>	manželský slib
progenitor <i>m</i>	rodič
Registro Civil <i>m</i>	matriční úřad

Registro civil <i>m</i>	matrika (kniha)
sentencia <i>f</i>	rozsudek
separación <i>f</i>	rozluka
separación de bienes <i>f</i>	rozdělení majetku (po rozvodu)
Testigo <i>m, f</i>	svědek, svědkyně

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce jsem si v úvodu určila zmapování právní úpravy vzniku a zániku manželství v České republice a ve Španělsku a jejich následné porovnání. Věnovala jsem se však pouze rozdílům vzniku a zániku manželství v České republice a ve Španělsku. Další témata týkající se manželství (např. majetkové režimy manželů) jsem zde neuvedla, protože by pak má práce byla příliš dlouhá a neucelená. To mi umožnilo věnovat se detailně pouze podstatným právním skutečnostem.

V první kapitole jsem se věnovala rodinnému právu spíše obecně. Zmínila jsem také základní prameny právních úprav obou zemí, které se týkají rodinného práva a stručně popsala nejdůležitější změny, které nastaly během jejich historického vývoje. V základních pramenech rodinného práva je hlavním rozdílem mezi zkoumanými právními úpravami umístění rodinného práva, kdy ve Španělsku se jeho úprava nachází převážně v občanském zákoníku (*Código Civil*), zatímco v České republice se již od padesátých let dvacátého století nachází v samostatném Zákonu o rodině. Tento rozdíl však rokem 2014 zanikne, protože se na našem území rodinné právo po více než šedesáti letech vrátí do (Nového) občanského zákoníku.

V druhé kapitole této práce jsem podrobně popsala podmínky nutné pro vznik manželství, ale i překážky tomuto bránící. Dále jsem se věnovala jednotlivým formám uzavření manželství v porovnávaných zemích. Hlavním rozdílem v uzavírání manželství v České republice a ve Španělsku je v přístupu zákona k pohlavím manželů. Španělský právní řád na rozdíl od českého povoluje uzavřít plnohodnotné manželství i osobám stejného pohlaví. V obou zemích smí manželství uzavřít osoby starší osmnácti let, ve výjimečných případech je však toto povoleno i osobám mladším. A právě v tomto bodě se obě právní úpravy liší. Zatímco v ČR je možné v takových případech manželství uzavřít od šestnácti let, ve Španělsku smí manželství uzavřít již čtrnáctiletí. Ostatní podmínky a překážky vzniku manželství se (jak jsem již předvíдалa ve své hypotéze) v obou zemích výrazně neliší, protože obě země prošly podobným kulturním vývojem a např. bigamie je u nich nepřípustná. Co se týče forem uzavření manželství, shodují se obě země v občanském a církevním sňatku. Španělsko navíc povoluje uzavření tzv. tajného manželství, o jehož existenci je vedena jen minimální a utajená evidence. Dalším rozdílem, který jsem zjistila, je v příjmení vdané ženy. Zatímco v ČR má žena podle zákona o rodině několik možností, zda přijme příjmení manželovo, ponechá si své původní, či obě zkombinuje, ve Španělsku se toto vůbec neřeší, protože Španělé

získávají svá příjmení po rodičích a během života se jim dále nemění. Dle mé počáteční hypotézy jsem očekávala upřednostnění církevního sňatku ve Španělsku, toto se mi ale nepotvrdilo, protože církevní sňatek není ve zmíněné zemi povinný a je naprosto rovnoprávný se sňatkem občanským. Navíc přes silnou katolickou tradici v posledních letech volí většina Španělů právě občanský sňatek.

Třetí kapitolu jsem věnovala zániku manželství, kde jsem zjišťovala způsoby zániku manželství v České republice a ve Španělsku. Hlavním rozdílem v právní úpravě zániku manželství obou zemí je rozluka povolena ve Španělsku. Je to jakýsi předstupeň rozvodu, kdy manželům zanikají některé manželské povinnosti, samotné manželství však nikoli. Malý rozdíl v pojetí však můžeme najít u zániku manželství smrtí a prohlášením jednoho z manželů za mrtvého, kdy Zákon o rodině těmto stanovuje podrobnější podmínky, zatímco *Código Civil* tyto možnosti zániku manželství pouze zmiňuje. U rozvodu je ve zkoumaných zemích rozdílná minimální doba, kdy lze po svatbě manželství rozvést. Zatímco na našem území je to u nesporného rozvodu rok od svatby a šest měsíců nežití spolu, ve Španělsku stačí pouhé tři měsíce od svatby. Dále se ve Španělsku v roce 2005 přestaly zjišťovat příčiny rozpadu manželství, které jsou u sporného rozvodu v ČR stále zjišťovány. Má hypotéza se tedy vlastně nepotvrdila: rozvod manželství je paradoxně v katolickém Španělsku snazší. Manželé se smí rozvést dříve od svatby bez udávání důvodů. Manželům dále zákon nabízí možnost rozluky a dává jim tak šanci vztahy mezi sebou udobřit ještě než nastane úplný zánik manželství rozvodem.

V komparativních analýzách jednotlivých kapitol jsem se snažila najít hlavní rozdíly, ale i společné body v právních úpravách vzniku a zániku manželství v obou porovnávaných zemích. Z mé hypotézy se potvrdilo, že ve Španělsku má katolická církev stále důležitou roli i v zákonodárství. Na druhou stranu mě velmi překvapil fakt, že silně katolická země povoluje homosexuální manželství a staví ho na stejnou úroveň jako manželství heterosexuální. Tímto Španělsko jasně prokazuje, že je moderní a velmi tolerantní zemí. Česká republika povoluje pouze registrované partnerství, ale není vyloučeno, že i ona v budoucnu toto partnerství povýší na právně plnohodnotné manželství.

Ve čtvrté kapitole se pak věnuji charakteristice právního jazyka a rozbor právní terminologie týkající se vzniku a zániku manželství.

Ač Českou republiku a Španělsko dělí přibližně dva tisíce kilometrů, právní úprava vzniku a zániku manželství a celého rodinného práva je díky společným

evropským kulturním kořenům velmi podobná. Snaží se, aby manželství uzavírali pouze lidé, které pojí citový vztah, vzájemně se znají a jsou ke všem právům a povinnostem, které jim manželství ukládá psychicky, fyzicky i právně způsobilí. Dále se snaží ochraňovat rodinu a děti, ať již v manželství nebo mimo něj a dbá na co nejpokojnější průběh rozvodu, který nenaruší vztahy mezi rodiči a dětmi pro dobu po něm.

Résumé

En la introducción presento los objetivos más importantes de este trabajo. En mi trabajo quisiera estudiar la legislación del matrimonio en la República checa y en España, en concreto las condiciones de su celebración y disolución. Al final quisiera compararlas. El segundo objetivo de mi trabajo es el análisis de la lengua jurídica y varios términos legales.

El primer capítulo es sobre el derecho de familia. Allí describo su objeto y principios que son muy similares en ambos países. Además de las informaciones sobre la evolución histórica de derecho de familia de los dos países, enumero los fuentes legales principales de derecho de familia. En la República checa son los fuentes más importantes la Carta de derechos y libertades fundamentales (*Listina základních práv a svobod*) y la ley de la familia (*Zákon o rodině*). En España es la Constitución española de 1978 y el Código Civil. Este situación se va a cambiar en el año 2014, desde cuando el Nuevo Código Civil de la República checa (*Nový občanský zákoník*) va a incluir el derecho de familia también. Los dos países asimismo tienen que respetar los contratos y acuerdos internacionales y el derecho de la Unión Europea.

El capítulo más amplio es el segundo que trata sobre la celebración del matrimonio en la República checa y España. En el inicio enumero los requisitos de celebración y no celebración del matrimonio. En ambos países son más o menos similares. La diferencia más grande es en el sexo de los contrayentes. En España tiene el matrimonio los mismos requisitos y efectos cuando ambos contrayentes son de mismo o de diferente sexo. En la República checa pueden contraer matrimonio sólo las parejas heterosexuales. Normalmente pueden contraer matrimonio las personas mayores de edad, pero en situaciones especiales lo pueden también las personas emancipadas. Para los españoles es la edad mínima de emancipación los catorce años, al contrario en el caso de los checos son los dieciséis. En este capítulo también menciono las formas de matrimonio. En ambos países hay dos principales: la civil y la religiosa que son iguales en los efectos legales. El Código Civil además permite otra forma: el matrimonio secreto, que no pide la publicidad de la celebración en Registro civil. También presto la atención a los derechos y deberes de los cónyuges. En los dos países es más importante la igualdad, respeto y fidelidad mutua de los cónyuges.

El tercer capítulo se dedica a la disolución del matrimonio. En ambos países se disuelve el matrimonio sea cual fuere la forma de celebración por la muerte o la

declaración de fallecimiento de uno de los cónyuges y por el divorcio. La diferencia más significativa es la existencia de separación en el Código Civil. Separación es una situación jurídica entre matrimonio y divorcio que suspende algunos derechos y deberes de los cónyuges pero no disuelve el matrimonio. Creo que existe por la influencia de la religión católica al estado, para que los cónyuges tengan tiempo a reconciliarse sin disolver el matrimonio. Sorprendentemente España como un país católico tiene los requisitos del divorcio más benevolentes que en la República checa. Aunque España es un país muy católico, el número de los divorcios es sólo un poco menor que el checo. Al pedir el divorcio los cónyuges tienen que determinar en el convenio regulador la separación de los bienes comunes y el cuidado de los hijos. La cosa más importante en el juicio de divorcio es la protección de los hijos y buenas relaciones familiares.

El capítulo número cuatro trata sobre el análisis de la lengua jurídica, que es precisa e intenta a no ser ambigua. En este capítulo menciono el vocabulario y gramática del español jurídico que usa mucho los subjuntivos y oraciones cortas. En una parte analizo la traducción y explicación de varios términos jurídicos que se refieren a la celebración y disolución de matrimonio. Al final de este capítulo lingüístico presento el diccionario español-checo con más términos del Código Civil.

En mi trabajo estudié la legislación del matrimonio en la República checa y en España, en concreto las condiciones de su celebración y disolución. Y al final de cada capítulo las comparé y destacué las diferencias más importantes y mencioné asimismo las partes similares. Se puede ver en el derecho español la influencia de la iglesia católica conservativa, pero también me parece España como un país moderno y tolerante por el permiso de matrimonios homosexuales. Además hay casi dos mil kilómetros entre la República checa y España, las tradiciones culturales son en total muy similares. Y el objetivo más importante de derecho de familia es la protección de familia y los hijos y la ruptura menos posible de las relaciones familiares en caso de divorcio.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy:

- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavních zákonů
zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění ústavních zákonů
zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 94/1964 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník
zákon z 29. 12. 1978 La Constitución Española, ve znění ústavních zákonů
zákon z 24. 7. 1889 Código Civil, ve znění pozdějších předpisů

Tištěné zdroje:

- ALCARÁZ VARÓ, E. *El español jurídico*. Barcelona: Editorial Ariel, S.A. 2002, 352 s.
ISBN 978-84-344-3220-8
- ALVAREZ- CAPEROCHIPI, J. A. *Curso de derecho de familia. Tomo I. Matrimonio y régimen económico*. Madrid: Civitas 1988, ISBN 84-7398-545-8
- DÍEZ- PICAZO, L. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos 2006, 617 s., ISBN 84-309-2964-9
- HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 303 s.,
ISBN 80-86898-96-2
- HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání, Brno: MU, 2006, 398 s., ISBN 80-7239-192-5
- JANKŮ, M. a kol., *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 2. přepracované a doplněné vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, 642 s., ISBN 80-7179-499-6
- PLECITÝ, V. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 140 s., ISBN 978-80-7380-139-7

Slovníky:

- BRYNDA, J. *Španělsko- český právní a ekonomický slovník*. Linde Praha, a.s. 2007, 703 s., ISBN 978-80-7201-669-3
- FERANADEZ MARTÍNEZ, J.-M. *Diccionario jurídico*. Cizur Menor: Aranzadi, Madrid: Thomson 2006, 887 s., ISBN 84-9767-760-9

GUTIÉRREZ CUADRADO, J. *Diccionario SALAMANCA de la lengua española*. Madrid: Santillana 1996, 1726 s., ISBN 84-294-4371-1

Kolektiv Autorů. *Česko-španělský a španělsko-český slovník*. 4. doplněné vydání, Olomouc: FIN Publishing 2006, 1437 s., ISBN 80-86002-83-7

SALVADOR CAJA, G. *Diccionario esencial Santillana de la lengua española*. Madrid: Santillana 1997, 1360 s., ISBN 84-294-3415-1

Internetové zdroje:

České internetové zdroje:

http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvательства_podle_vysledku_sldb_2001753951

<http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00013>

http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf

Španělské internetové zdroje:

<http://noticias.juridicas.com/articulos/45-Derecho%20Civil/200111-38551824910132961.html>

<http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1967-10949>

<http://lema.rae.es/drae/?val=matrimonio>

http://www.mjjusticia.gob.es/cs/Satellite/es/1215197983369/Estructura_P/1215198058699/Detalle.html

<http://www.periodistadigital.com/religion/espana/2012/08/27/seis-de-cada-diez-bodas-en-espana-son-civiles.shtml>

<http://www.parainmigrantes.info/matrimonio-por-poderes-en-espana>

<http://www.ine.es/jaxi/tabla.do?path=/t18/p420/p01/a2011/10/&file=03001.px&type=pcaxis&L=0>

Evropské internetové zdroje:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Crude_marriage_rate,_seleted_years,_1960-2011

http://ec.europa.eu/civiljustice/divorce/divorce_spa_cs.htm